

METODY A VÝSLEDKY VÝZKUMU PTAČÍCH POPULACÍ VII

Česká Třebová 2025

***Sborník abstraktů z celostátní ornitologické
konference
k 50. výročí založení
Východočeské pobočky České společnosti
ornitologické
při Východočeském muzeu Pardubice***

7.–9. 11. 2025

METODY A VÝSLEDKY VÝZKUMU PTAČÍCH POPULACÍ VII

Česká Třebová 2025

***Sborník abstraktů z celostátní ornitologické
konference
k 50. výročí založení
Východočeské pobočky České společnosti
ornitologické
při Východočeském muzeu Pardubice***

7.–9. 11. 2025

Editor: Světlana Vránová

Pořadatelé konference:

Východočeská pobočka České společnosti ornitologické ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, za podpory Pardubického kraje, České společnosti ornitologické, města Česká Třebová, společnosti Dominant genetika s r. o, Městského muzea a galerie ve Svitavách a firmy Impex TB s r. o.

Konference je spolufinancována Pardubickým krajem a z projektu PROSPECTIVE LIFE registrační číslo projektu 101104621; LIFE22-IPN-CZ-PROSPECTIVE LIFE.

Organizační tým konference:

Jakub Vrána, Libor Praus, Světlana Vránová, Michal Staněk, Pavlína Vránová, Kateřina Mikšlová

Místo konání:

Česká Třebová – internát Střední školy technické a dopravní Gustava Habrmana v České Třebové

Datum konání:

7.–9. 11. 2025

Sborník vydala:

Východočeská pobočka České společnosti ornitologické při Východočeském muzeu v Pardubicích

Překlady do angličtiny:

autoři abstraktů a Jana Bělková

Doporučená citace:

Vránová S. (ed.), 2025: Metody a výsledky výzkumu ptačích populací VII. Sborník abstraktů z celostátní ornitologické konference k 50. výročí založení Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při VČM Pardubice 7.– 9. 11. 2025. VČP ČSO, Pardubice.

Za obsah článků odpovídají autoři. Neprošlo jazykovou úpravou.

PROGRAM KONFERENCE

velký sál v 1. nadzemním podlaží
malý sál v přízemí

PÁTEK 7. 11. 2025

- 16:00–17:00 registrace, ubytování
- 17:00–17:15 zahájení, přivítání (velký sál)
- 17:30–19:00 tematické přednáškové bloky 1. a 2. (Telemetrické studie – velký sál, Vodní ptáci ve východních Čechách – malý sál)
- 19:00–20:00 večeře, ubytování
- 20:15–?? volná zábava

SOBOTA 8. 11. 2025

- 8.00–9.00 registrace (poběží celý den)
- 9.00–10.00 1. plenární přednáška: Ptáci vodní nádrže Rozkoš – historie a současnost (velký sál)
- 10.00–10.30 přestávka
- 10:30–12:00 tematické přednáškové bloky 3. a 4. (Hnízdní predace, akustický monitoring – velký sál, Ptáci lidských sídel, Nové druhy dravců hnízdící ve východních Čechách – malý sál)
- 12:00–13:30 oběd, ubytování
- 13:30–15:15 tematické přednáškové bloky 5. a 6. (Monitoring ptačích populací ve východních Čechách – velký sál, Sčítání ptáků a jeho aplikované výsledky – malý sál)
- 15:15–15:30 přestávka
- 15:30–17:30 členská schůze České společnosti ornitologické
- 17:30–18:00 přestávka
- 18:00–19:00 2. plenární přednáška: Vzostupy a pády – sokol červenonohý (*Falco vespertinus*) z Karpatskej kotliny do Afriky (velký sál)
- 19:00–20:00 večeře
- 20:15–?? volná zábava

NEDĚLE 9. 11. 2025

- 8:00–10:00 snídane, ukončení ubytování
- 10:30–13:30 exkurze na Opatovské rybníky (vlastními vozy)

SEZNAM A ZAŘAZENÍ PŘEDNÁŠEK:

TEMATICKÉ BLOKY

pátek 7. 11. 2025 17:30–19:00

A. Telemetrické studie (velký sál)

1	Dostál M., Krejčí Š. & Literák I.	Životní příběh racka bělohavého (<i>Larus cachinnans</i>) z jižní Moravy
2	Hamáček L., Havlíček J., Jariabková M., Literák I. & Škrábal J.	Pohnízdni chování a disperze racka bělohavého (<i>Larus cachinnans</i>) v jižních Čechách
3	Rozsypalová L., Krone O., Raab R., Číp D. & Literák I.	Devět let telemetrického sledování orla mořského (<i>Haliaeetus albicilla</i>) ze záchranné stanice v Jaroměři
4	Šálek M., Pešková L., Trejbalová K., Chajma P., Zámečník V. & Sládeček M	Trampoty východočeských čejek chocholatých (<i>Vanellus vanellus</i>), aneb co odhalilo celoroční sledování pomocí GPS/GSM vysílačů
5.	Volf O.	Metodika hodnocení stavu ptačích oblastí – výsledky projektu

pátek 7. 11. 2025 17:30–19:00

B. Vodní ptáci ve východních Čechách (malý sál)

7	Buben F.	Vývoj populace skorce vodního (<i>Cinclus cinclus</i>) na řece Loučné od roku 2017
8	Bergmann P. & Krejčík J.	Změny v zimování morčáka velkého (<i>Mergus merganser</i>) ve středních a východních Čechách (2004–2021) a poznámky k druhům morčák prostřední (<i>Mergus serrator</i>) a morčák bílý (<i>Mergellus albellus</i>)
9	Podhrázký M.	Husa velká (<i>Anser anser</i>) ve východních Čechách – Co o ní víme?
10	Fejfar M.	Rzy – aktuální stav a vývoj populací cílových druhů v ptačím parku

sobota 8. 11. 10:30–12:20

C. Hnízdní predace, akustický monitoring (velký sál)

Adamík P.	Interakce mezi dutinovými hnízdiči a plchy: přehled poznatků z dlouhodobého studia budkové populace na Sovinecku v Nížkém Jeseníku
Weidinger K.	Sedm let výzkumu predace hnízd v Krkonoších
Porkert J. & Dusík M.	Způsob predace hnízd v ptačích budkách kunou lesní (<i>Martes martes</i>) a opatření pro její snížení. Výsledek dlouhodobého sledování hnízdní populace v borových lesích u Hradce Králové
10 Mikšlová K., Tomášek V., Kodet V. & Kodetová D.	Akustický monitoring tetřívka obecného (<i>Lyrurus tetrix</i>)
11 Petrusková T., Oñate-Casado J., Kahounová H., Tsioutsourigas D., Polák V., Burton N. & Petrusek A.	Individuální akustický monitoring pro výzkum i ochranu ptáků

D. Ptáci lidských sídel, nové druhy dravců hnízdící ve východních Čechách (malý sál)

12 Šťastný K.	Změny avifauny v parcích Českého Brodu za 50 let (1976–2025)
13 Vrána J.	Hnízdění rorýse obecného (<i>Apus apus</i>) ve Svitavách
14 Vymazal M., Harmáčková L. & Chytil J..	Mapování ptáků Přerova – nultý ročník
15 Horák K. & Sychra J.	Jihomoravská havraní nocoviště včera a dnes
16 Bělka T., Peitner M. & Moutelík P.	Orel křiklavý (<i>Clanga pomarina</i>) a orel královský (<i>Aquila heliaca</i>) – nové druhy dravců hnízdící ve východních Čechách

sobota 8. 11. 2025 13:30–15:15

E. Monitoring ptačích populací ve východních Čechách (velký sál)

1	Hromádka M.,
Hromádka K.
& Petrilák L.	20 let monitoringu chřástala polního (<i>Crex crex</i>) v Orlickém Záhoří
2	Bárta F. & Horák J.	Sledování nočního tahu ptáků v Orlických horách
3	Chutný B. & Pavel V.	Vývoj populace slavíka modráčka tundrového (<i>Luscinia svecica svecica</i>) v Krkonoších
4	Michálek B.	Monitoring Josefovských luk 2009–2025: hloubení tůní, vyřezávky, pastva a zaplavování prospěly mokřadním ptákům
5	Mach J.	Hodnocení 45 let hnízdění labutě velké (<i>Cygnus olor</i>) v okrese Svitavy

F. Sčítání ptáků a jeho aplikované výsledky (malý sál)

1	Voříšek P. & Kipson M.	Kompletní seznamy druhů – k čemu jsou a jak je dělat?
2	Reif J.	Úbytek ptáků zemědělské krajiny ve střední a východní Evropě a možnosti jeho zmírnění
3	Šilarová E., Škorpilová J., Carboneras C. & Arroyo B.	Lepší budoucnost pro hrdličku divokou (<i>Streptopelia turtur</i>) v Evropě?
4	Mikuláš I.P., Malíková H.	Výsledky sčítání vybraných ochránářsky významných druhů ptáků v České republice v letech 2023–2025
5	Dobruská G.	Předběžné výsledky 8. mezinárodního sčítání čápů bílých (<i>Ciconia ciconia</i>)

PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKY VE VELKÉM SÁLE, SOBOTA 8. 11. 2025

9:00–10:00

Macháň J.	Ptáci vodní nádrže Rozkoš – historie a současnost

18:00–19:00

Slobodník R., Čižňar J. & Chavko J.	Vzostupy a pády – sokol červenonohý (<i>Falco vespertinus</i>) z Karpatskej kotliny do Afriky

ČLENSKÁ SCHŮZE ČESKÉ SPOLEČNOSTI ORNITOLOGICKÉ

sobota 8. 11. 2025

15:30–17:30 (velký sál)

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

Vážení kolegové, milí přátelé, dámy a pánové,

rád bych Vás za všechny organizátory a Východočeskou pobočku ČSO přivítal na konferenci *Metody a výsledky výzkumu ptačích populací VIII*. Doufám, že si ji užijete. Pro mnoho z nás jde totiž o výjimečnou událost. A to hned ze dvou důvodů.

Tím prvním je obnovení této akce po desetileté pauze, zaviněné epidemií Covid-19. Vzpomínám si kolik úsilí a snah tehdy obrazně řečeno skončilo v koši z důvodů, s nimiž jsme nemohli nic dělat. Jsem proto rád, že se nám po letech povedlo obnovit konferenční tradici započatou v roce 1990. Rád bych proto poděkoval všem svým spolupracovníkům, kteří prokázali trpělivost a obětovali volný čas i značnou část nervů, aby vše mohlo skutečně proběhnout.

Navíc se letos naše organizace dočkala významného jubilea. Přesně před padesáti lety proběhla zakládající schůze Východočeské pobočky Československé ornitologické společnosti při ZK Tesla Pardubice, dnešní Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při Východočeském muzeu v Pardubicích, díky níž se dnes můžeme v České Třebové setkat. Uznání proto patří všem zakládajícím členům, z nichž mnozí již nejsou mezi námi. Věnovat bychom jim měli alespoň tichou vzpomínku. Zapomínat ale nesmíme ani na další amatérské i profesionální ornitology a milovníky ptactva. Díky nim pobočka postupně rostla a dokázala zajišťovat jak pravidelné setkávání svých členů a příznivců, tak působit na poli výzkumu, ochrany a monitoringu opeřenců. Samotná konference je pak trochu vyvrcholením některých z těchto činností, neboť na ní můžeme představit výsledky své práce. Co víc, ze skromných začátků se tato akce ve chvílích největší slávy vyvinula do podoby, kdy si během ní své zkušenosti předávali odborníci a laici z regionu, republiky i zahraničí. Pevně věřím, že dnes stojíme na startovní čáře vedoucí k obnovení tohoto stavu v příštích letech.

Závěrem bych vám rád popřál, abyste si následující dny opravdu užili a získali spoustu nových znalostí a postřehů, jež se budou v budoucnosti hodit. Zároveň doufám v sílu setkání s novými i starými přáteli, protože nás spojuje společný koníček, záliba a nebojím se říci tak trochu také životní láska. Takže, ať žijí ptáci a naše přátelství!

Jakub Vrána, předseda VČP ČSO

Ve Svitavách 9. 10. 2025

ABSTRAKTY PŘEDNÁŠEK A POSTERŮ
(řazeno abecedně podle příjmení prvního autora)

**INTERAKCE MEZI DUTINOVÝMI HNÍZDIČI A PLCHY: PŘEHLED
POZNATKŮ Z DLOUHODOBÉHO STUDIA BUDKOVÉ POPULACE
NA SOVINECKU V NÍZKÉM JESENÍKU**

**Interactions between cavity-nesting birds and dormice: insights
from long-term nest box monitoring in the Nízký Jeseník Mountains**

Peter ADAMÍK

Vlastivědné muzeum v Olomouci, nám. Republiky 5, 771 73 Olomouc, adamik@vmo.cz

ABSTRAKT

Monitoring hnízdnic budek poskytuje cenné informace o ekologii ptáků a malých savců. Ve svém příspěvku představím výsledky dlouhodobého výzkumu zaměřeného na ekologii, fenologii a vzájemné interakce několika druhů dutinových hnízdnic – především sýkor, lejsků a plcha velkého (*Glis glis*). Výzkum probíhá nepřetržitě od roku 1973 na lokalitě Sovinecko v Nízkém Jeseníku, kde Miroslav Král zahájil systematické sledování hnízdnic biologie ptáků, zejména lejsků. Základem sběru dat jsou po celou dobu pravidelné kontroly hnízdnic budek, jejichž metodika zůstává po padesát let prakticky nezměněná. V přednášce se zaměřím na změny v načasování hnízdění a početnosti hnízdnic párů v čase a dále na vliv pulzních zdrojů potravy na hnízdnic úspěšnost ptáků. Zejména periodicitu semenných let dubu a buku významně ovlivňuje ekologii plcha velkého a jeho interakce s ptáky hnízdnicími ve stejných dutinách. Součástí prezentace bude i stručný úvod do biologie plchů se zaměřením na jejich životní strategie a způsoby, jakými ovlivňují interakci a konkurenci s ptáky.

ABSTRACT

Nest box monitoring provides valuable insights into the ecology of birds and small mammals. In this presentation, I will summarize findings from a long-term study focused on the ecology, phenology, and interactions among several cavity-nesting species - primarily titmice, flycatchers, and the Edible Dormouse (*Glis glis*). The study has been running continuously since 1973 at the Sovinecko site in the Nízký Jeseník Mountains, where Miroslav Král initiated systematic monitoring of avian breeding biology, especially in flycatchers. Regular nest box checks have remained the core data collection method, unchanged for over five decades. I will present long-term trends in breeding phenology and population trends of cavity-nesting birds, as well as the key role of pulsed resources in shaping breeding success of birds. In particular, periodic mast seeding significantly affects the biology of the Edible Dormouse and its interactions with breeding birds. The talk will also include a brief introduction to dormice biology, highlighting how their ecological requirements influence coexistence and competition with birds.

SLEDOVÁNÍ NOČNÍHO TAHU PTÁKŮ V ORLICKÝCH HORÁCH

Monitoring of night migration of birds in Orlické hory Mts.

¹František BÁRTA, ²Jan HORÁK

¹Syrovátka 14, email: zelhora@seznam.cz, ²Ve Lhotkách 1342, Pardubice,

ABSTRAKT

Náš příspěvek shrnuje metodické postupy a výsledky sledování nočního tahu ptáků přes hřeben Orlických hor v období let 1988 až 2024. Sledování nočního tahu ptáků za využití světelného zdroje u nás bylo poprvé prováděno v Krkonoších na konci sedmdesátých let minulého století. V Orlických horách pak probíhalo pravidelné sledování od roku 1984. Metodické postupy popsané autory K. Čihákem a M. Hromádkou jsme využili a na základě zkušeností upravili. Zároveň jsme v průběhu let nahradili zdroj světla z původně halogenového zdroje 1000 W za LEDkový o výkonu 300 W. Dle našich pozorování neměla tato výměna pozorovatelný vliv na chování ptáků při nočním tahu. Uváděné výsledky sledování tahu ptáků a jejich odchyty byly získány nesystémovým přístupem. V období let 1988 až 2024 jsme měli světelný zdroj v provozu 321 nocí, z toho v jarním období tahu 37 nocí a při podzimním 284 nocí. Celkem jsme odchytli 57 druhů ptáků a kroužkovali 12 526 ptáků (470 v období jarního tahu a 12 056 v podzimním období). Další 8 druhů jsme pozorovali. V průběhu let bylo získáno 22 zpětných hlášení od 10 druhů ptáků. U často odchycených druhů byla provedena analýza tahové dominance v jednotlivých dekádách tahu. Dále byl sledován odhad tahové rychlosti u vybraných zpětných hlášení. Závěrem jsme na základě získaných zkušeností shrnuli doporučení pro sledování a odchyt ptáků za noční migrace při využití světelného zdroje. Naše poděkování patří Správě CHKO Orlické hory, která nám umožňuje tento monitoring dlouhodobě uskutečňovat. Dále pak rodinným příslušníkům a dalším kolegům, kteří nám v terénním průzkumu pomáhali, jmenovitě pak Kryštofu Harantovi (in memoriam), Haně Jiráskové a Jiřímu Kultovi.

ABSTRACT

This paper summarises methods and results of night bird migration census in the Orlické Mts. during 1988–2024. Methods described by K. Čihák and M. Hromádka were used and adapted according to our experiences. Light source of 1000 W was exchanged for LED 300 W source during the census with no discernible change in the birds' behaviour. Data listed in the paper were obtained in a non-systematic approach. During 1988–2024, the census was carried out 321 nights in total: 37 nights during spring migration and 284 nights during autumn migration. In total, 12 526 birds belonging to 57 species were caught and ringed (470 ex. during spring migration and 12 056 ex. during autumn migration). Another 8 bird species were only observed. During subsequent years, 22 recoveries of 10 species were obtained. Analysis of migration dominance during single decades was carried out in the most numerous species. Migration speed was estimated in selected recoveries. Summary of recommendations for observation and catching of birds during night migration with a use of a light source based on obtained experiences is presented in the paper.

OREL KŘIKLAVÝ (*CLANGA POMARINA*) A KRÁLOVSKÝ (*AQUILA HELIACA*) – NOVÉ DRUHY DRAVCŮ HNÍZDÍCÍ VE VÝCHODNÍCH ČECHÁCH

Lesser Spotted Eagle and Imperial Eagle – New Species of Raptors Nesting in East Bohemia

¹Tomáš BĚLKA, ²Miloš PEITNER a ³Petr MOUTELÍK

¹Masarykova 15, 517 50 Častolovice, tomas.belka@tiscali.cz, ²Baarova 1380, 500 02 Hradec Králové, peitner@seznam.cz, ³Petr Moutelík, 561 25 Rudoltice 162, moufarm@seznam.cz

Abstrakt

Hnízdění orla křiklavého nebylo v regionu východních Čech (nynější kraj Pardubický a Královéhradecký) nikdy důkladně doloženo. Existují historické zprávy o možném hnízdění v Krkonoších, Orlických horách, na Českomoravské vrchovině, na Broumovsku nebo Pardubicku, ale stoprocentní důkaz o hnízdění chybí. Nejméně od roku 2016 existují údaje o výskytu orlů křiklavých v hnízdni době na Lanškrounsku. Poprvé bylo hnízdo tohoto druhu nalezeno v tomto regionu v roce 2020, ale hnízdění bylo pravděpodobně neúspěšné. V roce 2021 bylo úspěšně v této oblasti vyvedeno 1 mládě. V dalších letech byla nacházena nová hnízdiště. V roce 2025 byla v okrese Ústí nad Orlicí sledována 4 obsazená teritoria, přičemž ve třech došlo k začátku hnízdění (z toho dvě byla úspěšná) a ve čtvrtém bylo hnízdění velmi pravděpodobné. Během hnízdniho období 2025 byly dvojice ptáků nebo jednotlivé exempláře pozorovány na Broumovsku a v Železných horách. V obou případech mohlo chování orlů evokovat myšlenku, že se jedná o obsazené teritorium, které by mohlo v příštích letech sloužit jako hnízdiště.

Orli královští ve východních Čechách historicky nikdy nehnízdili. Od roku 2024 se vyskytoval pár těchto orlů (oba ptáci byli subadultní jedinci) v okrese Pardubice. V letošním roce (2025) došlo ke hnízdění, které bylo úspěšné. Z dvoukusové snůšky bylo vyvedeno jedno mládě. Pozorování dalších nedospělých ptáků ve stejné oblasti v letech 2024 a 2025 může být předzvěstí do budoucích let, že východní Polabí bude obsazeno dalšími páry.

Abstract

The nesting of the Lesser-spotted Eagle has never been thoroughly documented in East Bohemia. There are historical reports of possible nesting (the Krkonoše Mts., the Orlické hory Mts., the Česko-moravská vrchovina Mts., the Broumov and Pardubice region), however, there are no confirmations. There has been data on the occurrence of Lesser-spotted Eagles during the breeding season in the Lanškroun region since 2016. The first nest was found in 2020, but the nesting was probably unsuccessful. In 2021, 1 chick successfully fledged. In subsequent years, a new nesting sites were discovered. In 2025, 4 occupied territories were monitored in the Ústí nad Orlicí district. In three cases the breeding began, young successfully fledged from two of them. According to the behaviour of the adults during the breeding season in the fourth territory, the pair most probably nested also. In 2025, pairs of LSE or individual birds were observed in the Broumov region and in the Železné hory Mts. According to the eagles' behaviour in both cases, the authors assume that those sites are occupied territories and could become breeding sites in the coming years.

Historically, Imperial Eagles have never bred in East Bohemia. Since 2024, a pair of Imperial Eagles (both subadults) have been observed in the Pardubice district. In 2025, a pair of Imperial Eagles successfully bred, one young fledged from a clutch of two. Observations of immature birds in this area may be a forerunner for future years; eastern Labe basin may be occupied by other pairs in the future.

**ZMĚNY V ZIMOVÁNÍ MORČÁKA VELKÉHO (*MERGUS MERGANSER*)
VE STŘEDNÍCH A VÝCHODNÍCH ČECHÁCH (2004–2021)
A POZNÁMKY K DRUHŮM MORČÁK PROSTŘEDNÍ (*MERGUS*
SERRATOR) A MORČÁK BÍLÝ (*MERGELLUS ALBELLUS*)**

**Changes in wintering of the Goosander (*Mergus merganser*) in
Central and East Bohemia (2004–2021) and notes on the Red-
breasted Merganser (*Mergus serrator*) and the Smew (*Mergellus
albellus*)**

¹Pavel BERGMANN & ²Jan KREJČÍK

¹Zelená 12, 160 00 Praha, pavel.bergmann@email.cz, ²Na Výměnkách 378/9, 251 01
Říčany – Pacov, j.krejcik@atlas.cz

ABSTRAKT

Příspěvek shrnuje údaje o zastížení tří druhů morčáků: morčák velký (*Mergus merganser*), m. prostřední (*Mergus serrator*) a morčák bílý (*Mergellus albellus*) z let 2003–2021. Data byla získána v rámci Zimního sčítání vodních ptáků ve středních a východních Čechách. Jedná se o pravidelný monitoring, který se skládá ze sedmi kontrol na lokalitě vždy v polovině měsíce od října do dubna. Sčítání probíhá jak na vodních tocích, tak na stojatých vodách na území Středočeského kraje a v západní části Pardubického a Královéhradeckého kraje.

Z celkového počtu 9262 kontrol byl morčák bílý zjištěn 169krát (1,8 %), morčák velký při 2188 kontrolách (23,6 %) a morčák prostřední v 59 případech (0,6 %). Pouze údaje o morčákově velkém byly dostatečně početné, aby je bylo možné dále statisticky hodnotit. Pro tento druh tedy byly zjištěny trendy ve vývoji zimující populace. V zimním období (prosinec–únor) byl zjištěn mírný nárůst početnosti (0,0384), který byl výraznější na stojatých (0,0394) než tekoucích (0,0206) vodách. Pozitivní trend v podzimních měsících (říjen–listopad) je ještě výraznější (0,1458) a lze ho hodnotit jako výrazný nárůst. Naproti tomu v jarních měsících březnu a dubnu byl pozorován mírný pokles (-0,0251). Na početnost morčáka velkého ve středních a východních Čechách v tomto období mají vliv jak klimatické změny (kratší zimy), tak vznik a nárůst hnízdní populace druhu v ČR.

ABSTRACT

This paper summarizes observation data of three species of Sawbills: Goosander (*Mergus merganser*), Red-breasted Merganser (*Mergus serrator*) and Smew (*Mergellus albellus*) during 2003–2021. The data were obtained during the Winter census of wildfowl in Central and East Bohemia. The Winter census of Wildfowl is a regular monitoring which consists of 7 controls in every locality in the middle of each month from October to April. The surveyed localities involve rivers as well as ponds. The total amount of controls was 9262. The Smew was observed 59 times (0,6%), the Goosander 2188 times (23,6%) and the Red-breasted Merganser 169 times (1,8%). Only the Goosander data were sufficient for a further statistic evaluation. Trends in development of wintering population were assessed. From December to February subtle increase of the population was ascertained (0,0384), more pronounced in ponds (0,0206). The positive trend is stronger in winter months (October – November) and can be assessed as significant increase. Slight decrease was observed in spring months (March – April) (-0,0251). Population density of the Goosander in Central and East Bohemia is influenced by the climatic changes (e.g. shorter winters) as well as the overall increase of the breeding population in CR.

VÝVOJ POPULACE SKORCE VODNÍHO (*CINCLUS CINCLUS*) NA ŘECE LOUČNÉ OD ROKU 2017

Development of the population of the Red-throated Dipper (*Cinclus cinclus*) on Loučná river since 2017

František BUBEN

Chotovice 16, 57001 Litomyšl, f.buben@seznam.cz

ABSTRAKT

Oblast nejvyšší populační hustoty skorce vodního (*Cinclus cinclus*) je na území České republiky na horských a podhorských potocích v hraničních oblastech. Areál výskytu tohoto druhu se však může při vhodných podmínkách rozšířit i do nižších poloh. Konkrétním případem je i populace na řece Loučné a na jejích hlavních přítocích, které spadají do okresů Svitavy a Ústí nad Orlicí. Povodí řeky Loučné, kde žije populace skorce vodního, se nachází v nížinné oblasti v nadmořské výšce 250–350 m n. m. Od roku 2017 je na tomto úseku prováděn systematický monitoring a kroužkování. Nasbíraná data nám umožňují sledovat meziroční změny početnosti, věrnost hnízdním okrsků a soudržnost hnízdních párů. Vysoká prokroužkovanost ptáků nám odhalila malý počet jedinců, kteří do populace na tomto povodí imigrovali. Sledovaná hnízdní populace je tak do vysoké míry složena a doplňována z ptáků, kteří se na řece Loučné a jejích přítocích narodili v předchozích letech. Díky nízké nadmořské výšce území sledujeme například i neobvyklá načasování hnízdění, kdy v nejextrémnějším případě hnízdění započalo již v první polovině února, a také případy, kdy ptáci měli během sezony tři úspěšné snůšky.

ABSTRACT

Areas of the highest population density of the White-throated Dipper (*Cinclus cinclus*) in the Czech Republic are located around mountain streams in the border areas of the CR. The distribution area can reach also to lower altitudes in suitable conditions. The River Loučná populations is a good example (Svitavy and Ústí nad Orlicí districts). River Loučná basin lies in an altitude of 250–350 m a.s.l. Systematic monitoring of the population of the Dipper and ringing has been carried out in this area since 2017. Collected data enable us to assess the between-year changes in numbers, the degree of filopatry and fidelity in breeding pairs. Due to high number of ringed birds revealed a low number of immigrating individuals. The population therefore comprises of individuals which were born in the River Loučná basin in the previous years.

Due to the low altitude, unusual breeding times were recorded. The earliest breeding started in mid-February, also three subsequent successful breedings during one breeding season were recorded.

PŘEDBĚŽNÉ VÝSLEDKY 8. MEZINÁRODNÍHO SČÍTÁNÍ ČÁPŮ BÍLÝCH (*CICONIA CICONIA*)

Preliminary results of the 8th International White Stork Census 2024

Gabriela DOBRUSKÁ

*Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5 Smíchov,
dobruska@birdlife.cz*

ABSTRAKT

Mezinárodní sčítání čápů bílých probíhá jednou za deset let, poslední proběhlo v roce 2024. Koordinovala ho německá organizace na ochranu přírody a partner BirdLife International NABU. Zájem o zapojení vyjádřilo 55 zemí Evropy, severní Afriky a Asie. Ke 4. 6. 2025 odevzdalo 41 zemí finální data, 8 předběžná a ze 6 zemí data chybějí. V rámci jednotlivých zemí je sčítání koordinováno partnery BirdLife International, vědeckými institucemi a dalšími neziskovými organizacemi. Za Českou republiku sčítání koordinovala Česká společnost ornitologická v rámci programu Čapí hnízda.

Na základě předběžných výsledků byla odhadnuta celosvětová populace čápa bílého v roce 2024 přibližně na 330 000 hnízdicích párů (HPa). V případě zemí, kde nejsou zatím údaje k dispozici, byla pro odhad početnosti použita data z roku 2014, finální výsledky se tedy mohou ještě lišit. Velikost populace na základě výsledků 7. mezinárodního sčítání v roce 2014 byla stanovena na 265 000–280 000 párů. To naznačuje 21% nárůst celosvětové populace čápů bílých v posledních 10 letech.

ABSTRACT

The International White Stork Census, which takes place every ten years, was carried out in 2024. It was coordinated by the German conservation organisation and BirdLife International partner NABU. In total, 55 countries from Europe, North Africa and Asia expressed interest in participating. By June 4, 2025, the final data were submitted by 41 countries, 8 countries submitted preliminary data. 6 countries had not submit any data. Within each country, the census is coordinated by BirdLife International partners, other scientific institutions and by NGOs. In the Czech Republic, the census was coordinated by the Czech Society for Ornithology as a part of the Stork Nests Programme.

Based on preliminary results, the global White Stork population was estimated at approximately 330,000 breeding pairs (HPa) in 2024. For countries where data are not yet available, data from 2014 were used to estimate abundance, so final results may still vary. Based on the results of the 7th International Census in 2014, the population size was then estimated at 265,000–280,000 pairs. This indicates a 21% increase in the global population of White Storks over the last 10 years.

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH RACKA BĚLOHLAVÉHO (*LARUS CACHINNANS*) Z JIŽNÍ MORAVY

The life story of a Caspian Gull (*Larus cachinnans*) from South Moravia

¹Marek DOSTÁL, ²Šimon KREJČÍ, ³Ivan LITERÁK

^{1,2,3}Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie,
Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1946/1, 61242 Brno, ¹dostalm@vfu.cz

ABSTRAKT

Hnízdní oblast racka bělohlavého (*Larus cachinnans*) se nachází především na severním pobřeží Černého a Kaspického moře, ve východním Kazachstánu a zasahuje až do středoasijských stepí. Z těchto oblastí se postupně od 70. let 20. století šíří na západ. V České republice bylo první hnízdění zaznamenáno v roce 1990 na VD Nové mlýny na jižní Moravě. Od konce 20. století zde hnízí pravidelně. O jeho chování během disperze a hnízdění ve střední Evropě máme málo informací. Proto bylo v roce 2018 na hnízdni kolonii na prostřední nádrži VD Nové Mlýny označeno mládě (samec) telemetrickým zařízením, které až do července 2025 (7 let) poskytuje GPS data (jeho souřadnice) v hodinovém intervalu. Na podkladě těchto dat je možno detailně charakterizovat jeho chování. Do počátku disperze (4. září 2018) se pták pohyboval v oblasti o rozloze 0,23 km². Ročně urazil v průměru 15 237 km (min = 13 708 km, max = 19 417 km), přičemž denně nalétal průměrně 46 km (min = 39 km, max = 53 km). Během období postnatální disperze urazil téměř 50 000 km, zejména v severní části ČR, východním Německu a jižním Polsku. Maximální vzdálenost od rodného hnízdíště na Nových Mlýnech činila 434 km (severně od Lipska), kam se dostal ve druhém roce života. První hnízdění bylo zaznamenáno v roce 2021 ve věku 3 let (4. kalendářní rok) na rybníku Oplatil u Pardubic, kde hnízdil opakovaně i v dalších 4 letech. Jeho nocování probíhalo převážně na zemi – průměrně 273 nocí ročně (min = 220, max = 314), zatímco na vodní hladině jen 59 nocí ročně (min = 29, max = 109). Využívání skládek komunálního odpadu bylo nejintenzivnější v červenci a nejméně intenzivní v prosinci. Telemetrické sledování poskytlo unikátní informace o pohybu a chování tohoto jedince, které přispěly k poznání strategie disperze a hnízdění racků bělohlavých v ČR. Za spolupráci při značení sledovaného racka děkujeme Josefu Chytilovi a Jaroslavu Sedláčkovi.

ABSTRACT

The breeding range of the Caspian Gull (*Larus cachinnans*) is located mainly along the northern coasts of the Black and Caspian Seas, in eastern Kazakhstan, and extends into the Central Asian steppes. Since the 1970s, the species has gradually expanded westward. In the Czech Republic, the first breeding was recorded in 1990 at the Nové Mlýny reservoirs in South Moravia, where the species has nested regularly since the late 20th century. However, information on its dispersal and breeding behaviour in Central Europe remains limited. To address this, a juvenile male was equipped with a GPS telemetry device in 2018 at a breeding colony on the middle reservoir of Nové Mlýny. The device has provided hourly location data up to July 2025. Before dispersal (4 September 2018), the bird remained within an area of 0.23 km². It flew an average of 15,237 km annually (on average 46 km daily) and nearly 50,000 km during its post-natal dispersal, primarily in northern Czechia, eastern Germany, and southern Poland. The maximum recorded distance from its natal nest was 434 km during the 2nd year. First breeding occurred in 2021 (at the age of 3) at Oplatil Pond near Pardubice, where it returned for four consecutive years. Roosting occurred mostly on land (273 nights per annum). Landfill use peaked in July and was lowest in December. The long-term telemetry revealed unique insights into dispersal and breeding behaviour of Caspian Gulls in the Czech population.

RZY – AKTUÁLNÍ STAV A VÝVOJ POPULACÍ CÍLOVÝCH DRUHŮ V PTAČÍM PARKU

Rzy wetland – current status and development of the populations of target species in the bird park

Martin FEJFAR

Roháčova 1501/95, Praha 3, 130 00, fejfار.martin@seznam.cz

ABSTRAKT

Mokřad u osady Rzy je dlouhodobě sledovanou lokalitou Pardubického kraje s hnízdním i mimohnízním výskytem mnoha vzácných druhů ptáků – často se v okolních lokalitách již nevyskytujících. Ptáci však ubývají i zde, a proto bylo území ze strany ČSO vyhlášeno ptačím parkem se stanovenými 13 cílovými druhy (čírka obecná a čírka modrá, kopřivka obecná, lžičák pestrý, chřástal vodní, chřástal kropenatý, racek chechtavý, moták pochop, čejka chocholátá, kulík říční, bekasina otavní, vodouš rudonohý, slavík modráček). S využitím archivních dat, a to právě zejména pro cílové druhy, je nastíněna dynamika procesů jak v mokřadu, tak na navazujících loukách či pastvinách, a také jsou představeny lidské faktory, jejichž působení se pro stav ptačího parku ukazuje být stěžejním. Dále je představen trvalý ptačí monitoring, který začíná v roce 2025 s cílem lépe vyhodnotit změny v místním ekosystému a nastavit vhodný management lokality. Monitoring má část bodovou, zaměřenou na hnízdění vybraných mokřadních a lučních druhů, a část liniiovou, kde se na dvou trasách celoročně zaznamenávají všechny druhy. Závěrem jsou zmíněny první provedené managementové zásahy v lokalitě a předeslány možné zásahy budoucí.

ABSTRACT

Wetlands near the village of Rzy is a long-term monitored locality in Pardubice region. Many rare bird species were recorded there both during the breeding and outside the breeding season. The wetland was declared a Bird park by the Czech Society for Ornithology with 13 target species (Eurasian Teal, Garganey, Gadwall, Northern Shoveler, Water Rail, Spotted Rail, Black-headed Gull, Marsh Harrier, Lapwing, Little Ringed Plover, Common Snipe, Redshank, Bluethroat). Using archive data for the target species, the dynamics of processes in the wetland and the adjacent fields and meadows or pastures were assessed. Also human factors were named. The influence of human factors on the wetland has proved as most important. In 2025, a long-term monitoring of bird species in the locality has begun aiming on better assessment of changes in the ecosystem and a start of suitable management of the locality. The monitoring has two parts: 1) point monitoring - targeted on breeding of selected wetland and meadow species and 2) line monitoring for recording all bird species twice a year. Also the first management interventions in the locality are mentioned in the paper and outlines the future management.

POHNÍZDNÍ CHOVÁNÍ A DISPERZE RACKA BĚLOHLAVÉHO (*LARUS CACHINNANS*) V JIŽNÍCH ČECHÁCH

After-breeding behaviour and dispersion of the Caspian Gulls (*Larus cachinnans*) in South Bohemia

¹Lukáš HAMÁČEK, ²Jan HAVLÍČEK, ³Markéta JARIABKOVÁ, ⁴Ivan LITERÁK &
⁴Jan ŠKRÁBAL

¹Jihočeský ornitologický klub, Dukelská 242/1, 370 01 České Budějovice, lukashamacek@email.cz, ²Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví, Krajský úřad Jihočeského kraje, U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice, ³Jihočeská zoologická zahrada Hluboká nad Vltavou, Ohrada 417, 373 41 Hluboká nad Vltavou, ⁴Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1946/1, 612 42, Brno

ABSTRAKT

Většina živočišných druhů se dnes potýká s problémy intenzivního hospodaření, tzv. „velcí rackové“ patří ke zlomku druhů, jimž změny v krajině naopak prospěchly, dokonce dochází k rozšiřování areálu jejich rozšíření i výraznému nárůstu početnosti. Od prvního hnízdění v České republice roku 1990 uplynulo 35 let, velcí rackové se stali součástí naší avifauny, setkáváme se s nimi mnohem častěji, a je i více známo o rozlišování jednotlivých tříd druhů v terénu. Rozsáhlá data o pohybu ptáků přináší značení barevnými odečítacími kroužky. Opatření několika jedinců vysílači v současné době dává mnohem detailnější náhled do života racků a usnadňuje sběr a zpracování dat. Obě metody se ale dobře doplňují, v příspěvku budou představeny výsledky obou metod, nasbírané odečty barevně kroužkovaných z let 2019–2024 z území rybníčních pánví celého Jihočeského kraje, dat ze zpětných hlášení mláďat kroužkovaných na rybníku Domin v roce 2023 a dat ze satelitních vysílačů čtyř mláďat racků bělohlavých z hnízdní kolonie na rybníku Domin, které byly nasazeny v roce 2024. Vysílač každého jedince zaznamenává přesnou polohu ptáka pomocí GPS satelitů ve stanovených intervalech a údaje odesílá pomocí datové mobilní sítě do počítače. Představíme výsledky sledování čtyř racků za období 1. roku života. Ukázána bude pohnízní disperze jednotlivých jedinců, využití stanovišť, preference nocovišť, vzdálenost nocovišť od rodné hnízdní kolonie, charakterizující postupný průběh disperze i různé střípky zajímavostí. Pomocí ptáků označených barevnými odečítacími kroužky byla v širším kontextu zkoumána celková provázanost populací napříč Evropou na základě dat o původu racků v jihočeské populaci racka bělohlavého i na základě původu nehnízdících druhů racka středomořského a stříbřitého, zastižených v jižních Čechách. Hodnoceno bylo také zastoupení jednotlivých tříd druhů velkých racků. Díky údajům získaným pomocí satelitní telemetrie je naopak možné sledovat širokou škálu detailů o migraci a chování racků.

ABSTRACT

Changes of our countryside caused by today's intensive farming causes many problems to most animal species. However, the big gull species can successfully use those changes to their own advantage. The first breeding of the big gulls occurred in 1990 and they became a part of our avifauna. Ringing with coloured rings provides many data concerning dispersion of the birds. Tagging birds with satellite transmitters provides even more detailed insight into gulls' lives. The paper presents results of both methods of study. During years 2019–2024 we collected data by recoveries of coloured-ringed birds from pond basins of South Bohemia, data collected by recoveries of birds ringed in pond Domin in 2023 and data collected via satellite transmitters tagged to birds in Domin pond in 2023. Also data showing after-breeding dispersion, use of habitats, roosting place selection preferences, distance of roosting places from the breeding colony are presented in the paper.

JIHOMORAVSKÁ HAVRANÍ NOCOVIŠTĚ VČERA A DNES

Rooks' roosting places of South Moravia in the past and today

^{1,2}Kryštof HORÁK, ^{1,2}Jan SYCHRA

¹Jihomoravská pobočka České společnosti ornitologické, Lidická 25/27, 602 00 Brno, jmpcso@seznam.cz; ²Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno

ABSTRAKT

Zimní nocoviště havranů a kavek jsou fascinujícím fenoménem. Na jižní Moravě se aktuálně nacházejí pouze 3–4 známá nocoviště, která jsou každoročně využívána tisíci krkavcovitými ptáky. Většina nocovišť je pravidelně sledována ornitology. Příspěvek shrnuje informace o početnosti nocujících ptáků a jejich zvyklostech z posledních let na jednotlivých nocovištích, přičemž se jasně ukazuje úbytek zimujících ptáků v posledních letech. Největší nocoviště, které se nachází v Brně, je navíc aktuálně v ohrožení. V jeho těsné blízkosti je totiž brněnskými politiky plánován megalomanský projekt lanové dráhy, který znamená pro tradiční zimoviště tisíců ptáků velké riziko. V polovině zimy 2024/2025 se začali havrani chovat nestandardně a z tradičního místa se přesunuli přímo do centra města, kde zcela nečekaně využívali postupně několik různých nocovišť a dostali se do přímého konfliktu s obyvateli města. Celá situace byla podrobně sledována a havrani se stali jedním z výrazných témat brněnského dění.

ABSTRAKT

Winter roosting places of Rooks and Jackdaws are a fascinating phenomenon. Currently, there are only 3–4 winter roosting places in South Moravia, used every year by thousands of corvids. Most of the roosting places are monitored by ornithologists. The paper summarizes information concerning numbers of roosting birds and their habits in recent years in all roosting places. The decrease of numbers of individuals wintering in those localities in recent years is evident. The biggest winter roosting place, located in Brno City, is currently under a threat by the City council's plan of building a cable-car. This represents a great risk for this traditional roosting place of thousands of birds. During the winter 2024/2025 the rooks began to behave in a non-standard way, left the traditional roosting place and migrated directly to the City centre where subsequently used several new roosting places. Due to the numerous interactions with the human inhabitants, the rooks became a very important topic of public talks in Brno City.

20 LET MONITORINGU CHŘÁSTALA POLNÍHO (*CREX CREX*) V ORLICKÉM ZÁHOŘÍ

20 years of monitoring of the Corncrake (*Crex crex*) in Orlické Záhoří

¹Miloslav HROMÁDKA, ²Kamil HROMÁDKA a ³Luděk PETRILÁK

¹Františka Halase 824, Hradec Králové 500 09, hromadkovi@atlas.cz, ²Františka Halase 824, Hradec Králové 500 09, kamihrom@gmail.com, ³Luční 1069, Jilemnice 514 01, ludek.petrilak@gmail.com, ^{1,2,3}Ornitologická stanice v Orlickém Záhoří

ABSTRAKT

Od roku 2004 se systematicky věnujeme detailnímu monitoringu chřástala polního v Ptačí oblasti Orlické Záhoří (9 km²). Pro hodnocení početnosti a obsazování lokalit využíváme metodu dohledávání hnízdišť chřástala polního založenou na jeho setrvalé hlasové aktivitě na stanovišti déle jak 5 dní. Od počátku sledování jsme zaznamenali 311 hnízdišť. Výsledky monitoringu umožňují lépe definovat velikost populace i s přesahem na hodnocení průběhu toku a ochrany jednotlivých lokalit. Dlouhodobé výsledky ukazují setrvalý pokles počtu hnízdišť z průměrných 17 na 10 v posledních 10 letech a posunutí načasování i délky toku na lokalitě. Data využíváme pro praktickou ochranu chřástala polního na zemědělsky využívaných plochách ve spolupráci s CHKO Orlické hory a místním zemědělským družstvem Ekolife. Kritická je častá komunikace a koordinace při úpravě posunu sečí a pastvy na půdních blocích mimo dotační program na ochranu hnízdišť chřástala polního případně jejich výměna. Jako důležité vidíme i posun seče na obsazených lokalitách na polovinu září, kdy odlétají mláďata z druhého či náhradního hnízdění. Celkem se podařilo od roku 2011 ochránit 39 hnízdišť. Vše záleží na dobré vůli hospodáře a podmínkách v danou sezónu.

ABSTRACT

Since 2004, systematical detailed monitoring of the Corncrake (*Crex crex*) in the Orlické Záhoří Special Protection Area (9 km²) was carried out. To assess the numbers and site occupancy, we use the method of locating Corncrake nesting sites based on their continuous vocal activity at a given site for more than 5 days. From the start of the monitoring, we have recorded 311 nesting sites. The results allow us to assess the population size more precisely and also to evaluate the breeding season dynamics. It also provide a base for suggesting protection measures of the breeding sites. Long-term results show a steady decline in the number of breeding sites from an average of 17 to 10 in the course of the past 10 years, as well as a shift in the timing and duration of vocal activity at each site. We use the data for the practical conservation of the Corncrake in farmland in cooperation with the Administration of the Orlické hory Protected Landscape Area and the local farming cooperative Ekolife. Frequent communication and good coordination are critical when adjusting the timing of grass mowing and grazing on land excluded from the agri-environmental schemes for the Corncrake nest protection, or when exchanging such land. Equally important is postponing grass mowing on occupied sites until mid-September, when fledglings from second or replacement broods leave the nests. Since 2011, we have successfully protected 39 nesting sites. Ultimately, everything depends on the goodwill of the farmers and the conditions in the given season.

VÝVOJ POPULACE SLAVÍKA MODRÁČKA TUNDROVÉHO (*LUSCINIA SVECICA SVECICA*) V KRKONOŠÍCH

Development of the Bluethroat (*Luscinia svecica svecica*) population in the Krkonose Mts.

Bohumír CHUTNÝ a Václav PAVEL

Správa CHKO Orlické hory, AOPK ČR, RP Východní Čechy, Dobrovského 332, 516 01
Rychnov nad Kněžnou, vaclav.pavel@nature.cz

ABSTRAKT

Slavík modráček tundrový obývá v Evropě severskou tundru a ve 2. polovině 20. století bylo jeho hnízdění zaznamenáno i v alpínské tundře na horách střední Evropy: v rakouských Alpách od roku 1975, v Krkonoších 1978, ve švýcarských Alpách 1980, v polských Vysokých Tatrách 1981, v italských Alpách 1983 a v ukrajinských Karpatech 1986. V České republice je jeho hnízdění omezeno na vrcholová rašeliniště v Krkonoších v okolí Luční a Labské boudy. Ojedinelý výskyt zpívajícího samce v Jeseníkách z roku 1989 korespondoval s nejvyšší zaznamenanou početností modráčků tundrových v ČR, kdy Krkonošskou populaci tvořilo 40 samců a 30 samic. Od té doby početnost modráčků v Krkonoších výrazně kolísá, od počátku nového tisíciletí se populace postupně zmenšuje a v posledním desetiletí spěje k pravděpodobnému zániku – v posledních pěti letech ji tvořilo maximálně 5 samců a 4 samice. Stejný trend byl zaznamenán i u dalších sledovaných (mini)populací ve střední Evropě a populační minima vykazují i zdrojové severské populace.

Stabilita krkonošské populace byla dříve udržována díky imigraci dospělých ptáků ze severských populací. V posledních letech je tato imigrace minimální, v Krkonoších hnízdí stárnoucí pravidelně se vracějící jedinci, kteří postupně vymírají, a vlastní produkce mláďat tyto úbytky nedokáže nahradit. Kvalita biotopů a potravní nabídka na hnízdních lokalitách je negativně ovlivňována klimatickou změnou – výrazné kolísání teplot a úbytek srážek v hnízdním období (střídání horkých a suchých období s chladnými periodami s přivalovými dešti), s důsledkem výrazného snížení hnízdní úspěšnosti. Osud Krkonošské populace je kriticky závislý na úspěšnosti hnízdění a návratnosti dospělců i mláďat, což je u takto malé populace výrazně ovlivněno náhodnými vlivy. To činí osud modráčka tundrového v Krkonoších značně nejistým.

ABSTRACT

In Europe, Bluethroats (*Luscinia svecica svecica*) inhabit the Nordic tundra, however, in the 2nd half of the 20th century breeding was also recorded in the Alpine tundra of Central Europe mountains (Austrian Alps 1975, Krkonose Mts. 1978, Swiss Alps 1980, Polish High Tatras 1981, Italian Alps 1983 and Ukrainian Carpathians 1986). In the Czech Republic, breeding of this subspecies is limited to the peak peat-bogs of the Krkonose Mts. The unique occurrence of one singing male in the Jeseníky Mts. in 1989 corresponded to the highest recorded numbers of Bluethroats in CR (40 males and 30 females). Since then, the abundance of Bluethroats in Krkonose Mts. has been fluctuating significantly and is gradually shrinking towards probable extinction (maximum numbers in the last 5 years being 5 males and 4 females). In recent years, the extinction of Bluethroats in other (mini)populations in Central Europe has been reported and also the Nordic source populations are at their minima.

The stability of the Krkonose population has been sustained mainly by immigration of adult individuals from the North. In the past years, this immigration is at its minimum. The quality of habitats and food supply is negatively influenced by the climatic change resulting in significant decrease in the breeding success. The further development of the Krkonose population is critically dependent on breeding success and successful returns of adults, and therefore very uncertain.

HODNOCENÍ 45 LET HNÍZDĚNÍ LABUTĚ VELKÉ (*CYGNUS OLOR*) V OKRESE SVITAVY

Breeding of the Mute Swan (*Cygnus olor*) Svitavy district

Jiří MACH

Dimitrovova 29, 568 02, Svitavy, ma@gy.svitavy.cz

ABSTRAKT

Příspěvek hodnotí hnízdní populaci labutě velké (*Cygnus olor*) v okrese Svitavy od prvního zahnízdění v roce 1980 do roku 2024. V tomto období zde bylo zaznamenáno 372 zahnízdění (z toho 73 neúspěšných) na 65 lokalitách. Nadmořská výška hnízdišť leží od 305 m n. m. na Litomyšlsku až po 624 m n. m. na Poličsku (průměrná nadm. výška 400 m n. m.) a průměrná velikost vodních plochy hnízdišť je 6 ha. Většina hnízdních lokalit se nachází na soustavách vodních ploch s rozvinutými lemovými stromovými porosty a s podílem litorální vegetace. Hnízdiště jsou často v blízkosti lidských sídel, chov ryb na nich probíhá v rozdílných intenzitách. Nebylo ve sledovaném období zaznamenáno žádné hnízdění více párů na jedné vodní ploše. V průběhu popisovaného období počty hnízdících párů labutí kolísaly od 2 do 16 párů ročně. Průměrně v oblasti hnízdí ročně 8,3 párů labutí a mláďata jsou vyváděna z 6,6 hnízd. Na jedno úspěšné hnízdění připadá průměrně 4,7 vyvedených mláďat (maximum 10), což je hodnota srovnatelná jak s celou oblastí východních Čech, tak s celou ČR. Výrazně více párů (nad 12) hnízdí v okrese až v poslední dekádě (2016–2024), což je počtem obsazených hnízdních lokalit blízké i některým níže položeným oblastem východních Čech. Dvakrát bylo doloženo hnízdění na tekoucích vodách (řeka Loučná). Místní labutě zimují na různých místech v ČR i v blízkém zahraničí. V hnízdní době se ve východních Čechách vyskytuje málo nehnízdících jedinců, dlouhodobě zde nejsou podmínky pro pohnízdění soustředění labutí tak, jak v níže položených oblastech kraje. Intenzita monitoringu labutí se zvyšuje na přelomu 20. a 21. století. V databázi je evidováno 31 jmen mapovatelů labutích hnízdišť, přičemž nejvíc hlášení poskytli kolegové L. Urbánek, J. Mach a K. Sopoušek.

ABSTRACT

The paper evaluates the nesting population of the Mute Swan (*Cygnus olor*) in the Svitavy district since the first breeding in 1980 to 2024. During this period, 372 nesting (of which 73 unsuccessful) were recorded in 65 locations. The altitude of nesting sites is from 305 m a.s.l. in Litomyšl to 624 m a.s.l. in the Polička region (the average altitude is about 400 m a.s.l.) and the average size of the open water bodies is 6 ha. Most breeding sites were located on systems of water bodies with littoral vegetation and tree-growths at the edges. The nesting sites were often near human settlements, with fish farming of different intensities. On each water body only one pair of the Mute Swans nested during the survey. The numbers of breeding pairs fluctuated from 2 to 16 pairs during the survey. On average, 8.3 swans bred in the region annually. Chicks fledged on average from 6.6 nests. From 1 nest, on average, 4.7 chicks fledged (maximum 10), which corresponds to the whole East Bohemia region and the whole CR. Significantly more pairs (over 12) nested in the district only in the last decade (2016–2024). Nesting on flowing waters was documented twice (Loučná River). Local swans winter in various places in the CR and adjacent countries. During the breeding season, there are very few non-nesting individuals in the region. The intensity of the Swan monitoring increased at the turn of the 20th/21st centuries. Most reports were provided by colleagues L. Urbánek, J. Mach and K. Sopoušek.

PTÁCI VODNÍ NÁDRŽE ROZKOŠ – HISTORIE A SOUČASNOST

Birds of the Rozkoš Reservoir – History and Present

Jakub MACHÁŇ

Hlavní 330, 252 06 Měchenice, machan.jakub@gmail.com

ABSTRAKT

Vodní nádrž Rozkoš u České Skalice (okres Náchod) představuje jednu z ornitologicky nejvýznamnějších a nejatraktivnějších lokalit v České republice. Dosud zde bylo zaznamenáno téměř 290 druhů ptáků, z nichž mnohé lze v rámci České republiky s určitou pravidelností zastihnout téměř výhradně zde. Z těchto důvodů je lokalita hojně navštěvována a monitorována nejen místními pozorovateli.

Nejsledovanější skupinu ptáků tvoří bahňáci, kteří se na lokalitě zastavují v největších počtech při snížení hladiny přehrady během podzimního tahu. Na lokalitě jich bylo dodnes zaznamenáno minimálně 44 druhů.

Z pohledu ochrany avifauny je předmětem zájmu VKP Rozkoš – východní zátoky a dělicí hráz se (v současnosti pravděpodobně zanikající) kolonií racka chechtavého a prokázaným historickým hnízděním mj. racka černohlavého a několika dalších druhů ptáků.

Od roku 2000 bylo v zájmovém území okolo přehrady zjištěno hnízdění cca 80 druhů ptáků.

Příspěvek představí historii vzniku přehrady, popíše přírodní poměry území, jednotlivé ptačí biotopy a rizika spojená s ochranou ptáků. Představeny budou významné hnízdící a protahující druhy. Zmíněna bude stěžejní práce Pavla Žďárka *Ptactvo údolní nádrže Rozkoš* (publikováno v roce 1987) a současné práce na navazující publikaci.

ABSTRACT

The Rozkoš Reservoir near Česká Skalice (Náchod District) is one of the most important and attractive ornithological sites in the Czech Republic. To date, almost 290 species of birds have been recorded here, many of which can be found almost exclusively here with some regularity within the Czech Republic. For these reasons, the site is frequently visited by more than just local observers.

The most observed group of birds is waders, which stop here in large numbers when the reservoir level drops during the autumn migration. At least 44 species have been recorded here to date.

From the point of view of avifauna conservation, the subject of interest is the Rozkoš VKP – eastern bays and dividing causeway with a (now probably extinct) colony of black-headed gulls and proven historical nesting of, among others, Mediterranean gulls and several other bird species.

Since 2000, approximately 80 bird species have been found nesting in the area around the reservoir. The presentation will introduce the history of the reservoir's creation and describe the natural conditions of the area, different bird habitats, and the risks associated with bird protection.

Significant nesting and migratory species will be presented. The seminal work of Pavel Žďárek, *Ptactvo údolní nádrže Rozkoš* (Birds of the Rozkoš Reservoir, published in 1987), and current work on a follow-up publication will be mentioned.

MONITORING JOSEFOVSKÝCH LUK 2009–2025: HLOUBENÍ TŮNÍ, VYŘEZÁVKY, PASTVA A ZAPLAVOVÁNÍ PROSPĚLY MOKŘADNÍM PTÁKŮM

Monitoring of the Josefov Meadows Bird Reserve 2009–2025: pond excavation, shrub control, grazing and flooding benefited wetland birds

Břeněk MICHÁLEK

Správa ptačích parků ČSO, Okružní 36, Jaroměř – Josefov 55102, michalek@birdlife.cz

ABSTRAKT

V ptačím parku Josefovské louky České společnosti ornitologické o velikosti ca 85 ha se na vykoupených pozemcích realizují od roku 2009 terénní opatření na podporu mokřadních ptáků. Tento příspěvek předkládá zaznamenaná hnízdění a nárůst početnosti cílových druhů ptáků: čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*) a vodouše rudonohého (*Tringa totanus*) a shrnutí pozorování hnízdění dalších druhů mokřadních ptáků. Čejky chocholaté v parku hnízdí kontinuálně od roku 2016, každoročně jsou od té doby pozorována mláďata. Vodouši rudonoží poprvé zahníždili v roce 2018. Jejich úspěšnost hnízdění není spojitá. Pozitivní změny se uskutečnily díky cílenému managementu, který zahrnuje seč a odklizení travní hmoty, redukci dřevin, hloubení mělkých tůní, pastvu velkých kopytníků a umělé zavlažování.

ABSTRACT

The Josefov Meadows Bird Reserve run by the Czech Society for Ornithology (CSO) covers an area of 85 ha. Since 2009, various measures to support wetland bird species have been implemented on the land owned by the CSO. The paper presents general overview of nesting of wetland bird species. Breeding and increase in numbers of the target species – the Northern Lapwing (*Vanellus vanellus*) and the Common Redshank (*Tringa totanus*) – have been recorded. Lapwings have been nesting in the locality continuously since 2016, their young are observed regularly every year. The Redshank started to nest in Josefovské louky in 2018, however, its breeding success is not constant. Positive changes in breeding of the target species occurred due to direct management and implementation of measures such as: grass mowing, trees and shrub reduction, shallow ponds excavation, grazing by large herbivores and artificial irrigation.

AKUSTICKÝ MONITORING TETŘÍVKA OBECNÉHO (*LYRURUS TETRIX*)

Acoustic monitoring of the Black Grouse (*Lyrurus tetrix*)

¹MIKSLOVÁ Karolína, ²TOMÁŠEK Václav, ³KODET Vojtěch & ⁴KODETOVÁ Dana

¹karolina.mikslova@gmail.com, ²AOPK ČR, Kaplanova 1931/1, Praha – Chodov, 148 00, vaclav.tomasek@aopk.gov.cz, ^{3,4}Hybrálecká 13, 586 01 Jihlava, ³vojtech.kodet@email.cz; ⁴dako.dakota@email.cz

ABSTRAKT

Akustický monitoring tetřívka obecného představuje inovativní, efektivní a neinvazní přístup k monitoringu výskytu a širších ekologických interakcí tohoto druhu v prostředí Krkonoš. Jednou z hlavních výhod automatických nahrávačů při sledování tetřívků je minimalizace rušení vlivem pozorovatele. Cílem této práce bylo provedení pilotního akustického monitoringu tetřívka v Krkonoších na předem vybraných modelových lokalitách. Akustický monitoring nemá za cíl nahradit tradiční plošné sčítání tetřívků na tokaništích. Ze získaných dat lze například vyvodit průběhu toku tetřívka v Krkonoších v rámci jedné sezóny a zjištění stálosti samců na lokalitách. Z prvních zkušeností vytváříme návrh pro další využívání akustického monitoringu tetřívků v příštích letech.

ABSTRACT

Acoustic monitoring of the Black Grouse represents an innovative, effective and non-invasive approach to the monitoring of occurrence and wider environmental interactions of this species in the Krkonose Mts. The monitoring was carried out by automatic recorders with the main advantage of minimising the observer's interference. The aim of this work is to perform a pilot acoustic monitoring of the species in the Krkonose Mts. on pre-selected model locations. The acoustic monitoring does not intend to replace traditional courtship census. The data obtained enables to survey the progress of the courtship during one breeding season and assess the site fidelity of males in every locality. On the basis of this pilot project the authors hope to create suggestions and designs for further use of acoustic monitoring of the Black Grouse in the future.

VÝSLEDKY SČÍTÁNÍ VYBRANÝCH OCHRANÁŘSKY VÝZNAMNÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2023–2025

Results of the Census of Selected Bird Species of Conservation Concern in the Czech Republic, 2023–2025

¹Ivan MIKULÁŠ, ²Kateřina ROHOVÁ

¹Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov, ivan.mikulas@aopk.gov.cz; ²Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov, katerina.rohova@aopk.gov.cz

ABSTRAKT

V příspěvku se zaměříme na shrnutí výsledků sčítání šesti druhů ptáků na území České republiky – chrástala vodního (*Rallus aquaticus*), skorce vodního (*Cinclus cinclus*), břehule říční (*Riparia riparia*), vlhy pestré (*Merops apiaster*), ořešníka kropenatého (*Nucifraga caryocatactes*) a kosa horského (*Turdus torquatus*). Jedná se o pestrrou množinu druhů, které však mají jednoho společného jmenovatele. Chybí u nich propracovaná celorepubliková schémata monitoringu a také aktuální, tvrdými daty podložené informace o jejich početnosti v České republice.

V letech 2023–2025 jsme s pomocí více než sta spolupracovníků sbírali data, na základě kterých jsme se snažili odpovědět na řadu palčivých otázek. S jakými nástrahami je nutné počítat při monitoringu těchto druhů? Jak se jim u nás daří a jaká je jejich aktuální početnost? A v neposlední řadě – jakým hrozbám v měnícím se světě 21. století čelí?

Zde prezentujeme jen první výsledky – pomyslné první vlaštovky monitoringu těchto druhů. Pro lepší pochopení populační dynamiky těchto druhů u nás je jednoznačně zapotřebí vybudovat stabilní systém jejich monitoringu.

ABSTRACT

In this contribution, we focus on summarizing the results of the census of six bird species in the Czech Republic – the Water Rail (*Rallus aquaticus*), the White-throated Dipper (*Cinclus cinclus*), the Sand Martin (*Riparia riparia*), the European Bee-eater (*Merops apiaster*), the Spotted Nutcracker (*Nucifraga caryocatactes*), and the Ring Ouzel (*Turdus torquatus*). This is a diverse group of species, yet they share a common denominator: there are no comprehensive nationwide monitoring schemes for them, nor up-to-date, data-driven information on their population sizes in the Czech Republic.

Between 2023 and 2025, with the help of more than a hundred collaborators, we collected data aimed at answering a number of pressing questions: What challenges need to be considered when monitoring these species? How are they distributed in our country, and what are their current population sizes? And, not least, what threats do they face in the changing world of the 21st century?

Here we present only the initial results – a forerunner of monitoring these species. To better understand the population dynamics of these birds in the Czech Republic, it is clearly necessary to establish a stable monitoring schemes.

INDIVIDUÁLNÍ AKUSTICKÝ MONITORING PRO VÝZKUM I OCHRANU PTÁKŮ

Individual acoustic monitoring for research and conservation

¹Tereza PETRUSKOVÁ, ¹Javier OÑATE-CASADO, ¹Hana KAHOUNOVÁ, ¹Dimitris TSIOUTSIOURIGAS, ²Vojtěch POLÁK, ³Niall BURTON, ¹Adam PETRUSEK

¹Přírodovědecká fakulta UK, Praha, kumstatova@post.cz, ²Gymnázium Jana Keplera, Praha, ³British Ornithological Trust, Thetford, UK

ABSTRAKT

Individuální akustický monitoring (IAM), založený na analýze nahrávek hlasových projevů, je vhodný zejména pro identifikaci a sledování ptáků s časově stabilními charakteristikami zpěvu nebo volání. Na rozdíl od tradičních metod, při kterých je jedince nutné odchytnout a označit, například barevnými kroužky, nevyžaduje IAM fyzickou manipulaci s jedinci, která může ovlivnit jejich chování. Tuto metodu jsme zatím úspěšně vyhodnotili a aplikovali na pět druhů lindušek (*Anthus* spp.) s různou úrovní složitosti zpěvu (od jednoduchých zpěvů sestávajících z jediného typu zpěvu až po složité zpěvy kombinující více než 10 slabik) a na strnadovi obecném (*Emberiza citrinella*). Po potvrzení vhodnosti pro konkrétní druh je IAM velmi účinným nástrojem pro dlouhodobé sledování jedinců. V přednášce představím několik případových studií, v nichž jsme IAM využili: 1) ke studiu populační dynamiky v rámci i mezi sezónami u několika druhů; 2) k potvrzení dlouhodobé paměti u lindušky úhorní (*A. campestris*); 3) k vyhodnocení vlivu kroužkování a odběru krve na setrvání a návratnost na lokalitu u samců lindušky lesní (*A. trivialis*); a 4) k monitoringu malé populace kriticky ohrožené lindušky horské (*A. spinoletta*). Domníváme se, že IAM je použitelný na různých druzích s individuálně unikátní a časově stabilní vokalizací. Může být užitečný zejména u ptáků žijících v hustém prostředí se špatnou viditelností, obtížně odchytitelných, citlivých na manipulaci, zákonem chráněných nebo obývajících chráněná území.

ABSTRACT

Individual acoustic monitoring (IAM), based on the analysis of vocal cues, is particularly suitable for the identification and tracking of birds with temporally stable song or call characteristics. Unlike mark-recapture methods, IAM does not require the physical manipulation of individuals that can have long-lasting behavioural effects. So far, we successfully evaluated and applied this method on five species of Pipits (*Anthus* spp.) with various levels of song complexity (from simple songs consisting of a single song type, to complex songs combining >10 syllables), and the Yellowhammer (*Emberiza citrinella*). The method, after confirming its suitability for a specific species, is very convenient for long-term monitoring. Here, I will present several case studies in which we used IAM: 1) to study the population dynamics within as well as between seasons in several species; 2) to confirm the long-term memory of Tawny Pipits (*A. campestris*); 3) to evaluate the impact of ringing and blood sampling on males of Tree Pipits (*A. trivialis*); and 4) to monitor a small population of Water Pipits (*A. spinoletta*), a highly endangered species in Czechia. We believe that IAM is applicable on various species with individually unique and temporally stable vocalisation. It may be particularly useful for birds living in dense habitats with poor visibility, difficult to capture, sensitive to handling, protected by law, or inhabiting protected areas.

HUSA VELKÁ (*ANSER ANSER*) VE VÝCHODNÍCH ČECHÁCH – CO O NÍ VÍME?

The Greylag Goose (*Anser anser*) in eastern Bohemia

Michal PODHRÁZSKÝ

VIOG, Štefánikova 1029, 544 01 Dvůr Králové nad Labem, ptaci@zoodk.cz

ABSTRAKT

V letech 2018–2022 proběhlo ve východních Čechách několik odchytů husy velké (*Anser anser*) na dvou lokalitách za účelem značení a následného sledování přeletů a migrace. První lokalitou je rybník Strašovský u obce Strašov a druhou je rybník Ředický u obce Horní Ředice. Bylo odchyceno a okroužkováno 44 jedinců, z nichž bylo 38 označeno krčním límcem a jeden jedinec byl označen GPS GSM vysílačem zabudovaným v krčním límci. Od 33 jedinců pochází alespoň jedno zpětné hlášení, celkový počet zpětných hlášení je 421.

Díky tomu máme představu, kde se husy v průběhu roku pohybují. V pohnízdní době (červenec) po dokončení pelichání zůstává část hus ve východních Čechách a část se přesouvá do severovýchodního Německa – Sasko a Braniborsko. V 1. ½ srpna je průběh podobný jako v červenci, ve 2. ½ srpna se do Německa přesouvá většina hus. Ze září pochází z našeho území pouze dva záznamy, zbytek hus byl pozorován v Braniborsku, případně v Polsku (Śląsk). V 1. ½ října pochází záznamy stále z Braniborska a ve 2. ½ října roste počet pozorování z území východních Čech a okolí Žehuňského rybníka. Pozorování v listopadu pochází z různých míst střední Evropy (ČR – východní a střední Čechy, D – Sasko, Bavorsko, PL – okolí Milicze, SR, A, H – spojnice mezi jižní Moravou a Neziderským jezerem). Pozorování z prosince lze považovat za zimování. Husy z východních Čech jsou v tuto dobu zaznamenávány dle průběhu zimy ve východních Čechách, jižní Moravě, Sasku, Bavorsku, Neziderském jezeře, ale i v Itálii v oblasti Benátek, v Polsku v oblasti Poznaň. V lednu již polovina pozorování pochází z východních Čech. Druhá část pochází z jižních Čech, jižní Moravy ale i Bavorska a Sasko. Únor má podobný průběh jako leden. V březnu jsou všechny husy zpět ve východních Čechách, až na jedno pozorování samce, který pravděpodobně hnízil v Polsku. Duben je totožný jako březen. V květnu jsou všechny husy pozorované ve východních Čechách, kromě některých mladých nehnízdících jedinců, kteří se přesouvají již do severovýchodního Německa.

ABSTRACT

During years 2018 – 2022, 44 Greylag Geese were caught and marked in two places in East Bohemia region (Strašov and Horní Ředice). 38 birds were marked with neckband and one with GPS GSM logger. At least one recovery was obtained on 33 individuals, in total 421 recoveries were obtained. In the post-breeding period (July), some geese remain in eastern Bohemia and some move to northeastern Germany. In the 2nd half of August, most geese move to Germany. In September, only two records came from our territory, the rest of the geese were observed in Germany (Brandenburg) or Poland (Śląsk). In the 1st half of October, the geese were still recorded in Brandenburg, however, in the 2nd half of October, the number of observations from East Bohemia increases. Observations in November come from various places in Central Europe (CR, Germany, Poland, Slovakia, Austria, Hungary). Observations from December can be considered as wintering. Geese from East Bohemia are recorded according to the conditions in East Bohemia, South Moravia, Saxony, Bavaria, Lake Neusiedl, but also in Italy and Poland. In January, half of the observations come from East Bohemia. The rest comes from South Bohemia, South Moravia, Bavaria, Saxony. In March, all geese are back in East Bohemia. In May, all geese are in East Bohemia, except for some young non-nesting individuals, which already move to northeastern Germany.

ZPŮSOB PREDACE HNÍZD V PTAČÍCH BUDKÁCH KUNOU LESNÍ (*Martes martes*) A OPATŘENÍ PRO JEJÍ SNÍŽENÍ. VÝSLEDEK DLOUHODOBÉHO SLEDOVÁNÍ HNÍZDNÍ POPULACE V BOROVIČNÝCH LESÍCH U HRADCE KRÁLOVÉ

**Ways of predation of nest-boxes breeding birds by the Pine Marten
(*Martes martes*) and measures for reducing it. Results of long-term
survey of breeding populations in pine woods near Hradec Králové**

¹Jiří PORKERT & ²Miroslav DUSÍK

¹Gočárova 542, Hradec Králové, 500 02, ²Na Výsluní 457, Jablonné nad Orlicí, 561 64

ABSTRAKT

V lesích východně od Hradce Králové je dlouhodobě prováděn výzkum populace ptáků hnízdících v asi 1500 ptačích budkách. Jako součást studia hnízdní biologie rehka zahradního byl prováděn videozáznam chování mláďat a rodičů uvnitř i v vně hnízdní budky. Při tomto pozorování byl několikrát zdokumentován přesný způsob predace mláďat rehka kunou lesní, která je zde hlavním predátorem hnízd v budkách. Kuny vybíraly mláďata vletovým otvorem, ale snažily se také násilím budku otevřít nebo rozlomit. S uhynulými exempláři kuny ze sbírky Východočeského Muzea v Hradci Králové byla provedena rekonstrukce případů predace a na základě srovnání jejich tělesných rozměrů a parametrů budky vyhodnocena schopnost kuny dosáhnout na hnízdo a mláďata uvnitř budky. Tento dosah je díky značné délce a ohebnosti končetiny kuny lesní v rozmezí 13,5–16 cm. Dosah je zřejmě značně závislý i na tloušťce přední stěny budky a průměru vletového otvoru. Jako opatření ke snížení míry predace byly v letech 2013–2014 do budek dodatečně instalovány příčné dráty, které omezují dosah kuny na dno budky. Zároveň však neomezují světelnost a vnitřní prostor budky, která tak zůstává atraktivní i pro polodutinové druhy. Celková míra predace kunou mezi roky značně kolísá a je závislá na řadě faktorů. Instalací zábran z drátů se však snížila z původních 31 až 52 % (75 % v některých lokalitách) (období sledování 2009–2013, kontrola 930–1313 budek ročně) na pozdějších 2 až 12 % (období sledování 2014–2024, kontrola 1386–1934 budek ročně). Zábrany nedokážou predaci úplně vyloučit díky různé výšce hnízdních substrátů uvnitř budek a také chování mláďat během predace.

ABSTRACT

Long-term research of the population of nest-box-breeding birds was carried out in the forest complex east of Hradec Králové City. There are cca 1500 nest-boxes installed in the forest. Videos of behaviour of adults and young Common Redstarts were video-recorded both outside and inside of the nest-box. The predation of the young by the Pine Marten was recorded several times. The Martens snatched the nestlings by the entrance but also tried to open the nest-box by force. The Martens' ability to reach the nest and the chicks inside the nest-box was assessed. The Marten's reach into the nest-box is 13,5–16 cm due to the length and flexibility of its front paw. The reach of the Marten is also dependent on the thickness of the front wall of the box and the diameter of the doorway. In 2013–2014, transverse wires were retrofitted into the boxes as a measure to reduce the predation. The wires reduce the reach of the martens inside the nest-box while not decrease the incoming light. The overall predation by the Pine Marten fluctuates every year and depends on many different factors. However, the installation of the transverse wires into the nest-boxes reduced the predation from 31%–52% (in some localities 75%) in 2009–2013 to 2–12% in 2014–2024. The wires cannot reduce the predation completely due to the different height of the substrate in the box and also due to different behaviour patterns in the young.

ÚBYTEK PTÁKŮ ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINY VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ A MOŽNOSTI JEHO ZMÍRNĚNÍ

Declines of farmland bird populations in countries Central and Eastern European and possibilities of its mitigation

Jiří REIF

Ústav pro životní prostředí PřF UK, Benátská 433/2, 128 00 Praha 2 – Nové Město,
jirireif@natur.cuni.cz

ABSTRAKT

Země střední a východní Evropy hostí významnou část populací ptáků zemědělské krajiny, ty jsou však ohrožovány změnami hospodaření probíhajícími od druhé poloviny 20. století. Zde jsme se zaměřili na porozumění příčin tohoto ohrožení a zhodnocení možností pro jejich zmírnění. Na úrovni jednotlivých států jsme zjistili pokles populací, který se zrychlil vždy po začlenění dané země do Společné zemědělské politiky EU, zřejmě kvůli rozsáhlejšímu použití agrochemikálií. V krajinném měřítku ptáci zemědělské krajiny, a to včetně stepních druhů, preferovali heterogenní prostředí s množstvím krajinných prvků a jejich druhové bohatství rostlo se zmenšující se velikostí polí, avšak nikoliv s diverzitou plodin. Na druhou stranu vysoká diverzita plodin byla důležitá lokálním měřítku pro skřivana polního a konipasa lučního, dva nejpočetnější druhy. Jejich význam byl dán potravní nabídkou: přítomnost více druhů plodin zvyšovala pravděpodobnost, že se na lokalitě najde plodina, kde bude nabídka optimální. Přínos však snižovala velká rozloha polí – potravně bohaté biotopy se v takovém prostředí stávají pro ptáky nedostupné. Agro-environmentální opatření byla pro ptáky prospěšná, zvláště biopásy, ale jejich přínos byl závislý na kontextu: vyšší byl v prostředí s více biotopy. Pro podporu ptáků zemědělské krajiny je užitečné usilovat o další zmenšení velikostí polí, např. pomocí biopásů, a zvyšování heterogenity pomocí krajinných prvků. V případě aplikace ve větším měřítku pak bude šance, že se přínosy projeví i na celostátní úrovni a zvrátí negativní populační trendy.

ABSTRACT

Countries of Central and Eastern Europe are one of the farmland bird strongholds, but it is threatened by land use changes occurring since the 2nd half of the 20th century. In the paper we focus on understanding the causes of these threats and assessing the options for their mitigation. At national level, farmland bird populations declined faster in each country after joining the Common Agricultural Policy of the EU, probably due to increased use of agrochemicals. At the landscape scale, agricultural birds, including steppe species, preferred heterogeneous environments with a variety of landscape features. The species variability increased with decreasing field size, but not with crop diversity. At the local scale, high crop diversity was important for the Skylark and the White Wagtail, the two most abundant species. The relationship was driven by food availability: if the crops were locally diverse, it increased the chance that the site will contain one or more food-rich types and support higher abundances. However, the benefit was reduced by the large size of the fields - food-rich habitats in such environments become inaccessible to birds. Agro-environmental measures have been beneficial for birds, especially buffer strips, but their benefits have been context-dependent: higher benefit was in the environments with more different habitats. To support birds in agricultural landscapes, it is useful to strive for further reductions in field sizes (e.g. by creating buffer strips), and increasing heterogeneity through different landscape features. Wider applications of these measures gives us hope that the benefits will be reflected at a national level, will reverse the negative population trends and will stop the decline of farmland bird populations.

DEVĚT LET TELEMETRICKÉHO SLEDOVÁNÍ ORLA MOŘSKÉHO (*HALIAEETUS ALBICILLA*) ZE ZÁCHRANNÉ STANICE V JAROMĚŘI

Nine Years of Telemetry Monitoring of a White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) from the Jaroměř Rescue Center

¹Lenka ROZSYPALOVÁ, ²Oliver KRONE, ³Rainer RAAB, ⁴David ČÍP, ⁵Ivan LITERÁK

¹Ústav chovu zvířat, výživy zvířat a biochemie, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1946/1, 61242 Brno, lenka.rozsypalova@gmail.com, ²BirdLife Germany (NABU), Richard-Strauss-Str. 12, 14193 Berlin, Germany, ³TB Raab GmbH, Quadenstraße 13, 2232 Deutsch-Wagram, Austria, ⁴ZO ČSOP JARO Jaroměř, Národní 83, 551 01 Jaroměř, Legionářská 45, 551 01 Jaroměř, ⁵Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1946/1, 61242 Brno

ABSTRAKT

Kromě etického hlediska záchrany a rehabilitace zraněných živočichů v záchranných stanicích, zůstává otázkou, zda tyto stanice skutečně přispívají k reintegraci živočichů zpět do volně žijících populací. Telemetrické sledování vypuštěných jedinců dává údaje o přežívání, reprodukci a disperzi. Dokumentujeme osud samce orla mořského (*Haliaeetus albicilla*), vypuštěného ze záchranné stanice ČSOP Jaro Jaroměř v roce 2016. Orel byl nalezen 15. 7. 2016 u Police nad Metují jako oslabené tohoroční mládě a po 46 dnech v záchranné stanici byl 30. 8. 2016 vybaven solárně napájeným GPS vysílačem (Ecotone, Polsko) a vypuštěn u přehrady Rozkoš. Analýza GPS dat byla provedena v programu ArcGIS Pro 3.0.3. Trajektorie pohybu byly vyhodnoceny z jedné denní polohy; hnízdní a domovské okrsky (minimální konvexní polygon 95%) ze šesti denních poloh. Vysílač poskytuje data již 9 let (3272 dní, k 20. 8. 2025). Po vypuštění se orel přesunul do Německa a na začátku roku 2017 se usadil ve spolkové zemi Meklenbursko-Přední Pomořansko, kde v letech 2017–2021 působil jako nehnízdící jedinec (floater) na ploše o průměru 15 500 km² a podnikl několik průzkumných letů do Polska a Dánska do 680 km od místa vypuštění. Od března 2021 obsadil teritorium 15 km od Štětínského zálivu a od roku 2022 každoročně hnízdí, přičemž odchoval celkem 4 mláďata. Velikost hnízdních okrsků činila 14–22 km² (2022–2025). Tento případ potvrzuje dlouhodobé přežívání a opakovanou reprodukci, což dokládá úspěšnou reintegraci rehabilitovaného orla do volně žijící populace.

ABSTRACT

Apart from the ethical aspect of rescuing debilitated raptors, it remains unclear whether rehabilitation contributes to conservation and the reintegration of these birds into wild populations. Long-term telemetry provides data on survival, reproduction, and dispersal. We report the case of a male White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) released from the ČSOP Jaro Jaroměř rescue center in 2016. Found as a weakened fledgling on 15 July 2016, it spent 46 days in care, was equipped with a solar-powered GPS logger (Ecotone, Poland), and released on 30 August 2016 at Rozkoš reservoir. Movement trajectories were based on one daily fix; breeding home ranges (minimum convex polygon 95%) from six daily fixes. The transmitter has provided data for 9 years (3272 days to August 20, 2025). After the release, the eagle dispersed northwest, settled in Mecklenburg–Western Pomerania in early 2017, and as a floater (2017–2021) used an area averaging 15,500 km² with exploratory flights to Poland and Denmark (max. 680 km from release site). Since March 2021, it has occupied a territory 15 km from the Szczecin Lagoon, bred there annually since 2022 and raised 4 young. Breeding home ranges (February–June) were 14–22 km² (2022–2025). This case demonstrates long-term survival and repeated reproduction, confirming the successful reintegration of a rehabilitated eagle into the wild population.

VZOSTUPY A PÁDY – SOKOL ČERVENONOHÝ (*FALCO VESPERTINUS*) Z KARPATSKEJ KOTLINY DO AFRIKY

Ups and downs – Red-footed falcon (*Falco vespertinus*) from the Carpathian Basin to Africa

¹*Roman SLOBODNÍK, ²Ján ČIŽNIAR, ³Jozef CHAVKO

^{1,2,3}Ochrana dravcov na Slovensku, Trhová 54, SK-84101 Bratislava, ¹*slobodnik@dravce.sk
(corresponding author), ²cizniar@dravce.sk, ³chavko@dravce.sk

ABSTRAKT

Dravé vtáky (*Accipitriformes*, *Falconiformes*) sú v strednej Európe dlhodobým predmetom záujmu. Či už ide o fyzickú ochranu a stráženie hniezd najmä v minulosti, cez monitoring a krúžkovanie mláďat až po telemetrické sledovanie jedincov typické pre aktuálnu dobu. Viac ako 20 rokov je predmetom ochrany a výskumu aj najmenší druh hniezdiaceho sokola v strednej Európe – sokol červenonohý (*Falco vespertinus*). Kým v Maďarsku došlo k prepadu populácie z viac ako 2000 párov v 80. rokoch 20. storočia na odhadované populačné minimum 600 párov (2003–2006), na Slovensku z odhadu 20–100 hniezdných párov na prelome tisícročí nebolo v roku 2012 zaznamenané úspešné hniezdenie.

Bola realizovaná séria opatrení, ktoré zabezpečili vytvorenie resp. zlepšenie potravných (implementácia agro-environmentálnej schémy, zakladanie tzv. biopásov, kompenzačné opatrenia) a hniezdných podmienok (inštalácia búdok, podpora hniezdenia a ochrana krkavcovitých druhov vtákov, výsadba stromov). V priebehu nasledujúceho obdobia došlo k postupnému nárastu populácie na súčasných viac ako 1200 párov v Maďarsku a obnoveniu a stabilizácii na Slovensku (16–30 párov v období 2017–2025). V rámci pohniezdnej disperzie boli identifikované významné nocoviská, ktorých lokalizácia je úzko prepojená s potenciálnym hniezdením druhu. Najpočetnejšie územia môžu kumulatívne hostiť aj viac 2000 nocujúcich jedincov sokola červenonohého (Národný park Hortobágy alebo Národný park Kiskunság). Na základe sledovania jedincov pomocou satelitnej telemetrie boli identifikované významné zimoviská v subsaharskej Afrike, predovšetkým v Angole, kam aktuálne smeruje ochranárske úsilie. Aktivity na zlepšenie stavu biotopov cieľových druhov sú podporené aj v rámci projektu LIFE20 NAT/SK/001077 LIFE Steppe on Border.

ABSTRACT

Birds of prey are a subject of long-term interest in Central Europe which is manifested either by physical protection and guarding of nests or by monitoring and ringing of chicks (in the past) or by modern technologies such as telemetrical tracking (more recently). The Red-footed Falcon has been a subject to protection and research for more than 20 years. While in 1980s the Hungarian population dropped from over 2000 pairs to 600 pairs in 2003–2006, in Slovakia the population dropped from 20–100 breeding pairs at the turn of the century to no successful breeding in 2012. A series of different measures was implemented to improve food and breeding conditions (implementation of the agro-environmental scheme, founding of buffer-strips, compensatory measures, nest-box installation, nesting support and protection of crows, tree planting). Over the following period, in Hungary the population gradually increased to over 1200 pairs. In Slovakia, the population was restored and stabilized to 16–30 pairs in 2017–2025. Important roosting places were identified since their location is closely connected with potential breeding of the species. Places with the highest numbers of Red-footed Falcons may possibly host more than 2000 individuals (National Parks Hortobágy and Kiskunság). Important wintering sites in sub-Saharan Africa were identified by satellite telemetry, especially in Angola, where the conservation efforts are aimed. Activities improving habitat conditions of Red-footed Falcons are also supported within the project LIFE20 NAT/SK/001077 Life Steppe on Border.

TRAMPOTY VÝCHODOČESKÝCH ČEJEK CHOCHOLATÝCH (*VANELLUS VANELLUS*), ANEB CO ODHALILO CELOROČNÍ SLEDOVÁNÍ POMOCÍ GPS/GSM VYSÍLAČŮ

The troubles of the Eastern Bohemian lapwings (*Vanellus vanellus*): What year-round GPS/GSM tracking revealed

Miroslav ŠÁLEK, Lucie PEŠKOVÁ, Kateřina TREJBALOVÁ, Petr CHAJMA, Václav
ZÁMEČNÍK, Martin SLÁDEČEK

Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, Kamýcká 129,
165 00 Praha Suchbát, salek@fzp.czu.cz

ABSTRAKT

V projektu (2024–2025) zaměřeném na čejku chocholatu (*Vanellus vanellus*) ve východních Čechách jsme využili technologii GPS/GSM vysílačů k detailnímu sledování jedinců během celého ročního cyklu od období hnízdění až po migraci, zimování a opětovný návrat na hnízdiště. Na hnízdech bylo odchyceno a označeno 46 dospělých čejek (4 samci a 42 samic). Sledovali jsme hnízdní úspěšnost včetně počtu vylíhlých snůšek a přežívání mláďat do vzletnosti. Rodiče s mláďaty často využívali širší okolí hnízdiště (často i >2 km), dokážou překonávat i náročné porosty jako pole s řepkou. Po ztrátě snůšky či mláďat se někteří ptáci přesouvali na vzdálenosti až desítek kilometrů, často bez zjevné vazby na původní lokalitu, a v mnoha případech zahnízdili znovu. Migrace probíhá ve dvou fázích – část ptáků odlétá již na počátku léta, zbývající setrvávají v pohnízdnicích lokalitách v širším okolí hnízdišť až do pozdního podzimu. Trasa migrace vede přes Německo do Francie, kde některé čejky zimují, část pokračuje do Španělska či Portugalska. Z přeživších 13 ptáků zimovalo 7 ve Francii a 6 na Pyrenejském poloostrově. Významnou oblastí pro zimování je zemědělská krajina východně od Paříže a oblast Champagne. Ač zde naši ptáci pravidelně zimují, chybí z těchto lokalit zpětná hlášení. Čejky zimující ve Francii se zdržují převážně na polích s ozimou, na loukách a pastvinách v kulturní zemědělské krajině, často daleko od vodních ploch, a podnikají časté přelety na vzdálenost jednotek až prvních desítek kilometrů. Návrat na hnízdiště začíná koncem ledna a často se vrací na stejné lokality jako v předchozím roce, pokud to umožňuje charakter a stav plodiny. Detailní informace o jejich prostorové aktivitě a podrobné analýzy formou popularizačního blogu jsou veřejně dostupné na webové platformě projektu *Čejčí stopou* (<https://waderscope.fzp.czu.cz/cs>).

ABSTRACT

As part of an ongoing project (2024–2025) focused on the Northern Lapwing (*Vanellus vanellus*) in East Bohemia, we used GPS/GSM transmitters to track 46 adult lapwings (4 males, 42 females) year-round from breeding through migration and wintering to their return on breeding grounds. The birds were captured and tagged at their nests; breeding success was monitored, including hatching and chick survival. Adults with chicks ranged widely (>2 km) around breeding sites, often crossing tall crops like oilseed (canola). After losing clutches or chicks, some birds moved tens of kilometres and often re-nested elsewhere. Migration occurred in two waves: some birds departed in early summer, while others remained near the breeding areas until late autumn. Lapwings migrated through Germany to France, with some continuing to Spain or Portugal. Of the 13 birds that survived the winter, 7 wintered in France and 6 in the Iberian Peninsula. A key wintering area in France was the agricultural landscape east of Paris and the Champagne region, where birds occupied fields, meadows, and pastures, often far from water, making regular flights of up to tens of kilometres. Return migration began in late January, with many individuals returning to previous breeding sites, depending on crop conditions. Detailed tracking data and blog updates are publicly available on the project website: *Lapwing tracks* (<https://waderscope.fzp.czu.cz/cs>).

LEPŠÍ BUDOUCNOST PRO HRDLIČKU DIVOKOU (*STREPTOPELIA TURTUR*) V EVROPĚ?

Better future for Turtle Dove (*Streptopelia turtur*) in Europe?

Eva ŠILAROVÁ, Jana ŠKORPILOVÁ, Carles CARBONERAS, Beatriz ARROYO

Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00 Praha, silarova@birdlife.cz

ABSTRAKT

Hrdlička divoká kdysi bývala v Česku běžným druhem, teď ji spíš známe jen z Máchova *Máje*. Důvody jsou klasické: nadměrný lov a intenzifikace zemědělství. Přesto se zde hrdlička stále drží a v posledních letech přispívá monitoring druhů v ČR k její ochraně na celoevropské úrovni. V roce 2020 Evropská komise iniciovala vznik modelu udržitelného managementu lovu hrdličky divoké, na jehož základě jsou regulovány kvóty, které berou v potaz současně požadavky lovců a ochrany přírody. Evropská populace hrdličky byla rozdělena podle tahových cest na západní a středovýchodní tahovou cestu. Zatímco státy na západní cestě lov zastavily, země na středovýchodní cestě zastavení buď ignorovaly, nebo lov pouze omezily. Výsledky ukazují, že lov početnost hrdliček významně ovlivňuje. Jaké jsou tedy vyhlídky tohoto druhu v příštích letech? Podaří se podobný úspěch s křepelkou, na kterou je vypsán podobný projekt?

ABSTRACT

The Turtle Dove used to be a common species in the Czech Republic, but this is not true anymore. The reasons are classic: overhunting and intensification of agriculture. Nevertheless, this species is still present, and in recent years, the common bird monitoring in Czechia has contributed to its protection at a European level. In 2020, the European Commission introduced the Adaptive Harvest Management model for Turtle Doves. The model provides a basis for regulation of quotas for hunting which consider the requirements of hunters as well as demands of nature conservation. The European Turtle Dove population has been divided into the Western flyway and the Central-Eastern flyway. While countries on the Western flyway have stopped hunting, countries on the Central-Eastern flyway have either ignored the ban or only reduced the hunting. The results show that hunting significantly affects Turtle Dove abundance. Hence, what are the prospects for the species in the coming years? Will the Quail, for which a similar project has been announced, experience a similar success?

ZMĚNY AVIFAUNY V PARCÍCH ČESKÉHO BRODU ZA 50 LET (1976–2025)

Changes in avifauna in the parks of Český Brod town over 50 years

Karel ŠTASTNÝ

*Fakulta životního prostředí ČZU v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 – Suchbát /
Roháčova 614, 282 01 Český Brod, stastny@fzp.czu.cz*

ABSTRAKT

Porovnány jsou výsledky kvalitativních a kvantitativních změn ptačích populací parků Českého Brodu v r. 1976 (práce dvou studentů gymnázia v soutěži Natura Semper Viva vedených autorem článku) s r. 2025. V obou letech byla použita metoda mapování hnízdních okrsků v časných ranních a večerních hodinách během dubna a května. Park Jiráskovy sady má rozlohu 3,2 ha, z nichž $\frac{3}{4}$ ha tvoří Pivovarský rybník. V r. 1976 zde bylo zjištěno 19 druhů (+ 8 druhů nehnízdících). V r. 2025 to bylo 23 druhů, z nich 7 nových (+ 8 druhů nehnízdících, z toho 5 nových). Novými hnízdícími druhy jsou holub hřivnáč, strakapoud velký, žluna zelená, straka obecná, lejsek šedý, vrabec polní a konipas bílý; vymizelými sedmihlásek hajní a šoupálek kr./dl. Zajímavý je vysoký počet holuba hřivnáče – 68,8 párů/10 ha s dominancí 26,8 %, což zřejmě představuje období současného vrcholu jeho početnosti v ČR. Přesto nedosahuje denzity hrdličky zahradní před 50 lety (109,3 páru/10 ha), v době zřejmě její vrcholné početnosti v tehdejší ČSR. Vysoká hustota straky obecné 4,7 páru/10 ha odpovídá situaci v ČR. Špaček obecný dosáhl v r. 2025 vysoké denzity 35,9 páru/10 ha, což je 6x víc než v r. 1976. Poklesla hustota vrabce domácího z 50 párů na 15,6 páru/10 ha a zvonohlíka zahradního z 18,7 páru na 3,1 páru/10 ha, což vystihuje současnou situaci v ČR. Park II má rozlohu 3,1 ha; k dispozici z něj jsou jen denzity několika druhů citovaných autorkou práce z Jiráskových sadů v r. 1976 (originál práce dosud nebyl nalezen), kde tehdy byly stromy mladé, řídce sázené v travnatém porostu. Denzita holuba hřivnáče je 32,3 páru/10 ha, hrdličky zahradní 19,4 páru/10 ha, což je víc než v r. 1976 (12,4 páru/10 ha) a souvisí to s 50letou existencí dorostlých stromů. Se vznikem doupných stromů souvisí i vysoká denzita špačka obecného, rovněž 19,4 páru/10 ha.

ABSTRACT

The results of qualitative and quantitative changes in bird populations in parks in the Český Brod town in 1976 are compared with those of 2025. In both years, the method of mapping breeding territories in the early morning and evening hours in April and May was used. The Jiráskovy sady park has an area of 3.2 ha. In 1976, 19 species were found there. In 2025 there were 23 species, of which 7 were completely new: Common Wood Pigeon, Great Spotted Woodpecker, European Green Woodpecker, Eurasian Magpie, Spotted Flycatcher, Eurasian Tree Sparrow and White Wagtail. The high number of Common Wood Pigeons is particularly interesting – 68.8 pairs/10 ha with a dominance of 26.8%, which probably represents the current peak of its abundance in the Czech Republic. However, it does not reach the density of the Eurasian Collared Dove 50 years ago (109.3 pairs/10 ha), probably at the time of its peak abundance in our country. The high density of the Eurasian Magpie of 4.7 pairs/10 ha also corresponds to the current situation in the Czech Republic. The Common Starling also reached a high density of 35.9 pairs/10 ha in 2025, which is 6 times more than in 1976. On the contrary, the density of the House Sparrow decreased significantly from 50 pairs to 15.6 pairs/10 ha and the European Serin from 18.7 pairs to 3.1 pairs/10 ha, which again reflects the current situation in the Czech Republic. Park II has an area of 3.1 ha. There too, the density of the Wood Pigeon is high – 32.3 pairs/10 ha, of the Garden Turtle Dove 19.4 pairs/10 ha, which is more than in 1976 (12.4 pairs/10 ha) and this is certainly related to the 50-year existence of adult trees. High density of the Common Starling is also related to the presence of nesting holes in adult trees.

METODIKA HODNOCENÍ STAVU PTAČÍCH OBLASTÍ – VÝSLEDKY PROJEKTU

Methodology for assessing the conservation status of bird areas (SPA) – project results

Ondřej VOLF

Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, Praha-Smíchov, volf@birdlife.cz

ABSTRAKT

ČSO byla Ministerstvem životního prostředí pověřena vytvořením metodiky pro hodnocení stavu našich ptačích oblastí, která má za úkol hodnotit nejen populační parametry jednotlivých druhů – předmětů ochrany – ale též stav jejich biotopu a faktory ohrožení. Základním požadavkem zadavatele také bylo, aby pro nově hodnocené parametry byly v maximální míře využity již existující zdroje dat, aby navrhované metodické postupy byly jednoduché a efektivní. Způsoby hodnocení bylo třeba sjednotit pro stejné druhy v různých ptačích oblastech.

Bylo vybráno 20 pilotních ptačích oblastí, jejichž předměty ochrany dohromady pokrývají všechny druhy, pro které u nás byly vyhlášeny ptačí oblasti. Pro tyto ptačí oblasti byly připraveny metodiky hodnocení, které sestávají vždy z textového souboru a hodnotící tabulky. Při hodnocení parametrů jsou k výsledkům doplněny body, hodnocení pro druh je pak součtem bodů pro jednotlivé parametry. Obdobně se postupuje při hodnocení celé PO. V případě, kdy je trend druhu nepříznivý a zároveň je velikost jeho populace hodnocena nepříznivě nebo průměrně, je celkové hodnocení druhu i PO nepříznivé.

ABSTRACT

The Czech Society for Ornithology was commissioned by the Ministry of the Environment to develop a methodology for assessing the status of our bird areas (SPA). This methodology is designed to evaluate not only the population parameters of target species but also the status of their habitat and the threats. The basic requirement was that existing data sources be used, so that the proposed methodological procedures would be simple and effective. The assessment methods had to be standardized for the same species in different bird areas.

Twenty pilot SPAs were selected, whose target species together cover all species for which bird areas have been designated in the Czech Republic. Assessment methodologies were prepared for these bird areas, each consisting of a text file and an assessment table. When evaluating parameters, points are added to the results, and the evaluation for each species is then the sum of the points for the individual parameters. A similar procedure is followed when assessing the entire SPA. If the trend for a species is unfavourable and its population size is also assessed as unfavourable or average, the overall assessment for the species and the SPA is unfavourable.

KOMPLETNÍ SEZNAMY DRUHŮ – K ČEMU JSOU A JAK JE DĚLAT?

Complete lists of bird species – why are they useful and how to collect them?

Petr VOŘÍŠEK, Marina KIPSON

*European Bird Census Council/Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 15000 Praha 5,
vorisek@ebcc.info, kipson@birdlife.cz*

ABSTRAKT

Kompletní seznam druhů je seznam všech ptačích druhů, které pozorovatel zaznamená na dané lokalitě a v určitém čase. Online portály pro záznamy výskytu ptáků (např. Avif) umožňují takové seznamy zadávat a poskytnout je k dalšímu použití. To zahrnuje např. lokální faunistiku či fenologii. Seznamy nacházejí také využití v atlasech rozšíření či v ochraně druhů nebo v modelování výskytu chorob. Na úrovni Evropy jsou data z kompletních seznamů využita na zobrazení fenologie a výskytu jednotlivých druhů v rámci programu EuroBirdPortal, jehož součástí je i portál Avif (birds.cz). V současnosti je např. připravována aktualizace map hnízdního rozšíření v Evropě právě s použitím dat z kompletních seznamů. V mnoha portálech pro záznamy pozorování ptáků kompletní seznamy převažují, v některých zemích je však jejich využití stále nedostatečné. Tento přístup se přitom rychle rozvíjí i v zemích s menší ornitologickou tradicí a v mnohem složitějších podmínkách. Ačkoliv je tvorba kompletních seznamů jednoduchá, je třeba dodržovat základní metodické pokyny. Ty budou v přednášce zmíněny stejně jako příklady využití kompletních seznamů u nás i v zahraničí.

ABSTRACT

Complete lists are lists of all bird species that the observer is able to identify in a given place and time period. On-line bird portals (such as Avif) enable the submission of complete lists and their usage for further purposes. This can include examples of local faunal records or recording of species phenology. Complete lists are also commonly used in atlases of bird distribution, species conservation or modelling the distribution of bird-connected diseases. At the European level, complete lists are used to show species phenology and occurrences within the EuroBirdPortal, where data from on-line portal Avif (birds.cz) are also included. Furthermore, currently, complete lists are being used in preparations of creating up-to date maps of breeding bird species distribution in Europe. In many on-line bird portals, most data submitted comes from complete lists, however, the situation might be quite different from country to country, and in some cases, this possibility is not used enough. At the same time, the approach to collect complete lists is developing also in countries that have historically low tradition in collecting bird data as well as complicated socio-economic conditions. Collecting and submitting complete list is in principle a very simple matter if the observer follows a few basic methodological instructions. These would be discussed in further details during the lecture, as well as demonstrating the examples of where complete lists are used in our country as well as abroad.

HNÍZDĚNÍ RORÝSE OBECNÉHO (*APUS APUS*) VE SVITAVÁCH

Nesting of the Common swift (*Apus apus*) in Svitavy

Jakub VRÁNA

*Městské muzeum a galerie ve Svitavách, Máchova ale 1, Svitavy 568 02,
vrana@muzeum.svitavy.cz*

ABSTRAKT

V letech 2022 a 2023 proběhlo ve Svitavách (okres Svitavy, Pardubický kraj, nadmořská výška cca 435 m n. m., kvadrát 6264, koordináty 49°45'N 16°28'E) sčítání celé zdejší populace rorýse obecného (*Apus apus*). Vedle nalezení jednotlivých hnízdišť a stanovení početnosti jsme se též zaměřili na některé faktory, které by mohly hrát roli v ochraně tohoto druhu. Konkrétně šlo o typ budovy (panelové domy, historické stavby, obytné a neobytné objekty), orientaci (světové strany) i lokaci (větrací otvory, podstřeší, obvodové zdivo, budky) hnízda a využití nových, zrekonstruovaných či dosud neopravovaných budov. Pomocí vizuálního monitoringu probíhajícího metodou dvou kontrol v hnízdním období (2. polovina května až konec července) se nám podařilo zjistit 132–187 párů (prokázané hnízdění: 75, pravděpodobné: 15–35, možné: 42–77 párů) na 60 obvykle nerekonstruovaných budovách. Přestože největší hnízdiště obývá 20 párů, bylo ve většině případů zaznamenáno zahnízdění 1–5 párů. Nejčastěji bylo pozorováno využívání obytných objektů a podstřeší. V neobytných budovách a místech s větracími otvory se však vyskytovaly větší populace. Hnízdění v panelových domech, budkách a dutinách po šplhavcích na obvodovém zdivu bylo vzácné. Historické stavby a nové budovy nebyly využívány vůbec. Z hlediska světových stran ptáci nejčastěji hnízdili na východě. Získaná data jsou cenným zdrojem, jenž ve spolupráci s místním úřadem vede k zajištění potřebné ochrany rorýsů při načasování a provedení stavebních úprav po celém městě.

ABSTRACT

In 2022 and 2023, a census of the entire local population of the Common swift (*Apus apus*) was carried out in Svitavy town (Svitavy district, Pardubice region, altitude cca 435 m a. s. l., square 6264, coordinates 49°45'N 16°28'E). In addition to finding individual nesting sites and determining the abundance, we also focused on some factors that could play role in the protection of this species. They were: type of building (panel houses, historical buildings, residential and non-residential buildings), nest orientation (cardinal directions) and nest location (ventilation holes in attics, under-roof spaces, cavities in walls, nesting boxes). We also assessed whether the buildings had been new, renovated or non-renovated. 132–187 pairs were detected on 60, usually non-renovated, buildings (confirmed breeding: 75, probable: 15–35, possible: 42–77 pairs). 1–5 pairs were recorded in a single site in most cases, although the largest nesting site is inhabited by 20 pairs. Most frequently, the use of residential buildings and under-roof spaces was observed. However, more pairs per building were found in non-residential buildings and places with ventilation holes in attics. Nesting in panel houses, nesting boxes and cavities in the walls was rare. Historical and new buildings were not used at all. In terms of the cardinal directions, the birds most often nested in the east. Those data represent a valuable source of information that, in collaboration with the local authorities, ensures the protection of swifts during constructions in Svitavy town.

MAPOVÁNÍ PTÁKŮ PŘEROVA – NULTÝ ROČNÍK

Mapping of birds of Přerov town – preparatory year

Martin VYMAZAL, Lenka HARMÁČKOVÁ, Josef CHYTIL

*Muzeum Komenského v Přerově, p. o., Horní náměstí 7/7, Přerov I-Město 750 02,
vymazal@prerovmuzeum.cz*

ABSTRAKT

Přerov je město s výraznou stopou v historii české ornitologie, ale přesto neexistuje žádné komplexní zpracování výskytu ptáků. Rozhodli jsme se proto v rámci tří let (2026–2028) systematicky zmapovat ptáky města Přerova. V letošním roce jsme zahájili nultý ročník za účelem ověření metodiky. Jako základ pro mapování jsme zvolili čtverce o délce hrany 1,5 km (1/64 plochy faunistického čtverce), které leží alespoň z 15 % na území katastru města Přerov (n = 41). Sčítatelé zaznamenávali všechny ptáky i s jejich polohou do aplikace Avif TRANS. Při procházení čtverce sčítatel navštívil všechny biotopy, sčítání probíhalo v ranních hodinách, za vhodného počasí, ideálně 2x během hnízdní sezóny (1. termín 10. 4. – 15. 5., 2. termín 16. 5. – 20. 6.). V roce 2025 jsme pořídili celkem 10 538 přesně lokalizovaných záznamů ve 39 čtvercích. Rozsah počtu pozorování ve čtverci je 37–547, medián 257. Celkově jsme zaznamenali 125 druhů ptáků. Nejvyšší počet záznamů je u pěnice černohlavé (*Sylvia atricapilla*; 974), 12 druhů bylo zaznamenáno pouze jednou. Počty druhů na čtverec kolísaly v rozsahu 22–65, medián 44.

V následujících letech plánujeme do mapování zapojit i širší ornitologickou veřejnost, zvýšit intenzitu sčítání a zaměřit se na prokazování vyšších kategorií hnízdění. Taktéž chceme lépe zmapovat početnost vybraných druhů, u nichž se špatně odhaduje početnost díky jejich vysoké mobilitě (rorýs, vlaštovka, jiříčka...) nebo aktivitě mimo hlavní sčítací termíny (šplhavci a sovy). Nutné bude i zapojení dalších databází (NDOP, eBird...) a rešerše historických údajů.

Výstupem z tohoto mapování bude městský atlas ptáků Přerova a odborné články o vztahu ptačích druhů k jejich prostředí.

ABSTRACT

A project on systematical mapping of bird species in Přerov town has been started by the authors and will be running for three years 2026–2028. In 2025, a preparatory year was carried out in order to verify the methodology. Squares 1,5 x 1,5 km were chosen as a basis for mapping (1/64 area of the faunistic square), with at least 15 % lying within the borders of the town of Přerov (n = 41). The mappers recorded all birds together with their location to the Avif TRANS app. The mappers visited every habitat in the square. The census took place in the morning, in suitable weather, ideally twice during the nesting season (April 10 - May 15 and May 16 - June 20). In 2025, we obtained a total of 10 538 precisely located records in 39 squares. The number of observations in one square ranges from 37 to 547 (median 257). In total, 125 bird species were recorded. The highest number of records is for the Blackcap (*Sylvia atricapilla*; 974), 12 species were recorded only once. The numbers of species per square was 22–65, median 44.

In the following years, the authors plan to involve wider ornithological public, increase the census intensity and focus on proving higher categories of breeding. The project also aims to survey the numbers of selected bird species, especially those where it is difficult to assess the numbers due to their high mobility (Swift, Barn Swallow, House Martin) or their main activity time outside the census times (woodpeckers and owls). The data will be published in the urban atlas of birds of Přerov town and scientific papers concerning the relationship of birds and their environment.

SEDM LET VÝZKUMU PREDACE HNÍZD V KRKONOŠÍCH

Seven years of research on nest predation in the Krkonoše Mountains

Karel WEIDINGER

Katedra zoologie, PřF UP, 17. listopadu 50, 779 00 Olomouc, karel.weidinger@upol.cz

ABSTRAKT

Predace hnízd je významným zdrojem ptačí mortality a může být jednou z příčin populačního poklesu ohrožených druhů. Hlavním cílem práce bylo posoudit vliv savčích predátorů na hnízdní úspěšnost tetřívka obecného v Krkonoších. V letech 2019–2025, v období od poloviny května do poloviny srpna, bylo na území s výskytem tetřívka (pásma bývalých imisních holin nad 1000 m n. m. a pásma kleče) instalováno >1200 umělých pozemních hnízd snímaných fotopastí. Hnízda byla vnaďena 5 ks slepičích vajec a exponována po dobu >21 dnů na jednom místě. Uspořádání pokusu umožňuje vyhodnotit nejen celkový kvantitativní význam různých druhů savčích predátorů (pořadí: kuna, liška, prase), ale i prostorovou (okrajový efekt, blízkost cest) a časovou (během sezóny, mezi roky) variabilitu predace. Současně s predací umělých hnízd byla studována hnízdní úspěšnost a predátoři volně hnízdících pěvců. Pomocí kontinuálního videozáznamu bylo sledováno >250 hnízd různých druhů (především pěnice černohlavá a pěvuška modrá). Zjištění predátorů se zásadně neliší od ostatních lesních biotopů ČR a potvrzují dominantní význam sojky obecné a kuny.

ABSTRACT

Nest predation is a major source of bird mortality and may be one of the causes of population decline in endangered species. The main objective of this study was to assess the impact of mammalian predators on the nesting success of the Black Grouse in the Krkonoše Mts. Between 2019 and 2025, from mid-May to mid-August, more than 1,200 artificial ground nests monitored by camera traps were installed in areas where the Black Grouse occurs (former clear-cut areas above 1,000 m a.s.l. and dwarf pine zones). The nests were baited with five chicken eggs and exposed for >21 days in one location. The design of the experiment allows the evaluation the overall quantitative importance of various species of mammalian predators (in order: Marten, Fox, Wild Boar) as well as the spatial (edge effect, proximity to roads) and temporal (within the season, between years) variability of predation. Simultaneously with the predation of artificial nests, the nesting success and predators of open-nesting songbirds were studied. Using continuous video surveillance, >250 nests of various species (mainly the Blackcap and Dunnock) were monitored. The findings do not differ substantially from other forest habitats in the Czech Republic and confirm the predominant importance of the Jay and the Marten.

REJSTŘÍK AUTORŮ

ADAMÍK, Petr	2	MICHÁLEK, Břeněk	16
ARROYO, Beatriz	26	MIKSLOVÁ, Karolína	17
BÁRTA, František	3	MIKULÁŠ, Ivan	18
BĚLKA, Tomáš	4	MOUTELÍK, Petr	4
BERGMANN, Pavel	5	OŇATE-CASADO, Javier	19
BUBEN, Pavel	6	PAVEL, Václav	13
BURTON, Niall	19	PEITNER, Miloš	4
CARBONERAS, Carles	26	PEŠKOVÁ, Lucie	25
ČÍP, David	23	PETRILÁK, Luděk	12
ČIŽNIAR, Ján	24	PETRUSEK, Adam	19
DOBRUSKÁ, Gabriela	7	PETRUSKOVÁ, Tereza	19
DOSTÁL, Marek	8	PODHRÁZSKÝ, Michal	20
DUSÍK, Miroslav	21	POLÁK, Vojtěch	19
FEJFAR, Martin	9	PORKERT, Jiří	21
HAMÁČEK, Lukáš	10	RAAB, Rainer	23
HARMÁČKOVÁ, Lenka	31	REIF, Jiří	22
HAVLÍČEK, Jan	10	ROHOVÁ, Kateřina	18
HORÁK, Jan	3	ROZSYPALOVÁ, Lenka	23
HORÁK, Kryštof	11	SLÁDEČEK, Martin	25
HROMÁDKA, Kamil	12	SLOBODNÍK, Roman	24
HROMÁDKA, Miloslav	12	SYCHRA, Jan	11
CHAJMA, Petr	25	ŠÁLEK, Miroslav	25
CHAVKO, Jozef	24	ŠILAROVÁ, Eva	26
CHUTNÝ, Bohumil	13	ŠKORPILOVÁ, Jana	26
CHYTIL, Josef	31	ŠKRÁBAL, Jan	10
JARIABKOVÁ, Markéta	10	ŠŤASTNÝ, Karel	27
KAHOUNOVÁ, Hana	19	TOMÁŠEK, Václav	17
KIPSON, Marina	29	TREJBALOVÁ, Kateřina	25
KODET, Vojtěch	17	TSIOUTSIOURIGAS, Dimitris	19
KODETOVÁ, Dana	17	VOLF, Ondřej	28
KREJČÍ, Šimon	8	VOŘÍŠEK, Petr	29
KREJČÍK, Jan	5	VRÁNA, Jakub	30
KRONE, Oliver	23	VYMAZAL, Martin	31
LITERÁK, Ivan	8, 10, 23	WEIDINGER, Karel	32
MACH, Jiří	14	ZÁMEČNÍK, Václav	25
MACHÁŇ, Jakub	15		

SEZNAM PŘIHLÁŠENÝCH ÚČASTNÍKŮ

Adamík Peter	Olomouc
Bacílek Martin	Praha
Bártíková Zuzana	Liberec
Bečvář Viktor	Černošice
Bělka Tomáš	Častolovice
Bendová Eva	Praha
Beran Václav	Ústí nad Labem
Buben František	Litomyšl
Burešová Pešková Lucie	Praha
Čihák Kamil	Dvůr Králové nad Labem
Čiháková Irena	Dvůr Králové nad Labem
Dobruská Gabriela	Praha
Dostál Marek	Brno
Dřevová Alžběta	Praha
Dusík Miroslav	Jablonec nad Orlicí
Fejfar Martin	Praha
Hajzler Jan	Lanškroun
Hamáček Lukáš	České Budějovice
Hellinger Roman	Chrudim
Hnízdil Michal	Praha
Horák Kryštof	Ivančice
Hořáková Dita	Praha
Hošková Lucie	Roztoky
Hromádka Kamil	Hradec Králové
Chmel Kryštof	Lipanovice
Chobot Josef	Okříšky
Chutný Bohumír	Praha
Janoušek Milan	Svitavy
Kadavá Michaela	Lánov
Kaminiecká Barbora	
Kornová Veronika	Petřvald
Kubešová Eva	Šestajovice
Kulík Robert	Brno
Landsbergerová Eva	Frýdek-Místek
Loudová Kateřina	Vysoká nad Labem
Mach Jiří	Svitavy
Michálek Břeněk	Dvůr Králové nad Labem
Mikslová Karolina	Vrchlabí
Mikuláš Ivan	Banská Štiavnica
Mrlík Vojtěch	Náměšť nad Oslavou
Muloerova Marie	Praha
Otruba Vojtěch	Brno
Pavel Václav	Rychnov nad Kněžnou
Pečinka Hynek	Olomouc
Pečinková Perůtková Marta	Olomouc
Pešková Lucie	Praha
Petrilák Luděk	Jilemnice

Petrusková Tereza	Praha
Pleskotová Eva	Praha
Podhrázský Michal	Dvůr Králové nad Labem
Porkert Jiří	Hradec Králové
Praus Libor	Pardubice
Reif Jiří	Praha
Rohová Kateřina	
Rozsypalová Lenka	Brno
Slabeyová Katarína	Praha
Sladkovský Pavel	České Budějovice
Slobodnik Roman	Bratislava
Staněk Michal	Dvůr Králové nad Labem
Šálek Miroslav	Praha
Šedová Zuzana	Ústí nad Orlicí
Šilarová Eva	Praha
Šimerda Antonín	Rychnov nad Kněžnou
Škorpilová Jana	Praha
Šreibr Matěj	Pardubice
Šreibr Oldřich	Rychnov nad Kněžnou
Šťastný Karel	Český Brod
Tuháček Filip	Praha
Udržal Aleš	Počáply
Udržalová Zdeňka	Počáply
Urbánek Lubor	Litomyšl
Vališ Marek	Hrušky
Vališová Kateřina	Hrušky
Vermouzek Zdeněk	Praha
Volf Ondřej	Praha
Voříšek Petr	Praha
Vrána Jakub	Svitavy
Vránová Světlana	Pardubice
Vymazal Martin	Přerov
Wehrichová Beáta	Broumov
Wehrichová Kristýna	Broumov
Weidinger Karel	Luže
Zajíc Jiří	Hradec Králové
Zámečník Václav	Nechanice

Vránová S. (ed.), 2025: Metody a výsledky výzkumu ptačích populací VII. Sborník abstraktů z celostátní ornitologické konference k 50. výročí založení Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při VČM Pardubice 7.–9. 11. 2025.

Vydala: Východočeská pobočka České společnosti ornitologické při VČM Pardubice, 2025

Neprošlo jazykovou úpravou.

Počet stran: 36

Naklad: 120 výtisků

Tisk a vazba V2: PRINT-SHOP.cz

**POŘADATELÉ DĚKUJÍ NÁSLEDUJÍCÍM SPOLUPOŘADATELŮM
A PARTNERŮM, KTERÍ PŘÍSPĚLI K ÚSPĚCHU KONFERENCE:**

PARDUBICKÝ KRAJ

**AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY**

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo životního prostředí

**MĚSTO
ČESKÁ
TŘEBOVÁ**

RNDr. Milan Tyller
DOMINANT GENETIKA s.r.o.
Voleč 119, Lázně Bohdaneč, PSČ 53 341
Česká Republika, Tel.: 00420 602 642557
IČO: 097 42 069 DIČ: CZ097 42 069
E-mail: tyller@dominant-cz.cz
www.dominant-cz.cz

**MĚSTSKÉ MUZEUM
A GALERIE SVITAVY**

Konference je spolufinancována Pardubickým krajem a z projektu PROSPECTIVE LIFE
registrační číslo projektu 101104621; LIFE22-IPN-CZ-PROSPECTIVE LIFE.

